

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Η' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1959 | ΑΡΙΘ. 4

Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ

Ὁ Πνευματικὸς πρέπει νὰ εἶναι ὄντως πατήρ. Γνώρισμα δὲ τῆς πατρότητος εἶναι ἡ ἀγάπη πρὸς τὰ τέκνα. Πατρικὴν λοιπὸν ἀγάπην καὶ ἀπέραντον καλωσύνην θὰ ἐπιδεικνῆ πρὸς τὰ πνευματικά του τέκνα καὶ πρὸς πάντας γενικῶς τοὺς Χριστιανούς. Εἶναι «ἐπίτροπος τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ», κατὰ τὴν ὠραίαν ἔκφρασιν τοῦ Ἁγ. Ἀμβροσίου. Ἡ ἀγάπη προπολεῖ τὴν καρδίαν του. Καὶ ὅπ' αὐτῆς ὠθούμενος ἐπιτελεῖ τὸ ἔργον τῆς Ἰ. Ἐξομολογήσεως, διὰ τὸ ὅποσον δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι εἶναι κατ' ἔξοχὴν διακονία τῆς ἀγάπης. Δὲν βλέπει τοὺς ἐξομολογουμένους ὡς ξένους. Τοὺς θεωρεῖ ἰδικούς του καὶ τὰ ζητήματά των χειρίζεται ὡς ἐὰν ἦσαν καθαρῶς προσωπικά. Ὁ πόνος καὶ ἡ συμφορὰ, ἡ θλίψις καὶ ἡ δυστυχία, ἀλλὰ καὶ ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὐτυχία τῶν ἐξομολογουμένων ἔχουν πρωτεύουσαν θέσιν εἰς τὴν τρυφερὰν καρδίαν του. «Χαίρει μετὰ χαϊρόντων καὶ κλαίει μετὰ κλαιόντων». Βαθύτατα αἰσθάνεται τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστ. Παύλου: «τίς ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;» Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου, ὑπὸ διαφορετικὴν βεβαίως ἔννοιαν, καὶ ὁ Πνευματικὸς «τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται». Διότι κατὰ τὰς Ἀποστολικὰς Διατάγας «τοῦ λαοῦ τὰς ἁμαρτίας ἐξειδιοποιεῖσθαι χρή». Δέχεται διὰ τῆς Ἰ. Ἐξομολογήσεως τὰς ἁμαρτίας τῶν Χριστιανῶν καὶ διὰ τῆς προσευχῆς προσφέρει αὐτὰς εἰς τὸν Κύριον πρὸς ἐξιλασμόν καὶ συγχώρησιν. Ἀληθῶς πρέπει νὰ εἶναι ἀπέραντος ἡ ἀγάπη τοῦ Πνευματικοῦ.

Ἡ ἀγάπη ὠθεῖ τὸν Πνευματικὸν νὰ δέχεται ὅλους ἀδιακρίτως μὲ τὸ ἴδιον ἐνδιαφέρον. Δὲν ἔχει προτιμήσεις καὶ δὲν μεροληπεῖ. Οὐδεμία τάξις ἀνθρώπων τὸν ἐπηρεάζει. Οἱ δίκαιοι καὶ οἱ εὐσεβεῖς μετὰ τῶν μετανοούντων ἁμαρτωλῶν ἔχουν ἴσα δι-

καιώματα ἐπὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Πνευματικοῦ. Διότι οὗτος εἶναι πλήρης εὐσπλαγγίας καὶ ἐλέους πρὸς πάντας ἀνεξαιρέτως ὡς Πατήρ. Πόσαι ψυχαὶ δὲν σκανδαλίζονται, ὅταν δὲν διαβλέπουν εἰς τὸν Πνευματικὸν τῶν Πατέρων τὴν ἀγάπην καὶ δὴ τὴν ἀμερόληπτον καὶ ἀπροσωπόληπτον ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ;

Εἶναι στοργικὸς φίλος ὁ Πνευματικὸς. Εἶναι συμπαθὴς καὶ δὲν καταδικάζει. Κρίνει, ἀλλὰ δὲν ἐπικρίνει. Δὲν εἶναι ἄτεγκτος κριτής. Ὅταν παρίσταται ἀνάγκη νὰ χρησιμοποιεῖ τὴν αὐστηρὰν γλῶσσαν, κάμνει τοῦτο μετὰ πολλοῦ κόπου. Προσέχει εἰς τὰς ἐκφράσεις του, ὥστε νὰ μὴ πληγῶνῃ. Διότι κατὰ τὴν Πατερικὴν σύστασιν «οὐκ ὀνειδίζειν δεῖ, οὐδὲ ἐπεμβαίνειν, ἀλλὰ νοουθετεῖν. Οὐ κατηγορεῖν, ἀλλὰ συμβουλεῦειν, οὐδὲ μετ' ἀπορίας ἐπιτίθεσθαι, ἀλλὰ μετὰ φιλοστοργίας διορθοῦν». Ὁ ἁμαρτωλὸς εἶναι ὁ κατὰ τὴν ψυχὴν ἀσθενής. Πῶς εἶναι δυνατόν ὁ τῶν ψυχῶν ἰατρός νὰ φέρεται σκληρῶς πρὸς τὸν πάσχοντα; Εἶναι συμπαραστάτης τοῦ πονεμένου. Καὶ ἐξακολουθεῖ τὴν γραμμὴν «διόρθωσον μὲν, ἀλλὰ μὴ ὡς πολέμιος, μηδὲ ὡς ἐχθρὸς ἀπαιτῶν δίκην, ἀλλ' ὡς ἰατρός, φάρμακα κατασκευάζων».

Ὁ Πνευματικὸς δὲν ἀναμένει τοὺς Χριστιανούς νὰ ἔλθουν πρὸς αὐτόν. Γνωρίζει νὰ περιμένῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀναζητῇ. Δημιουργεῖ εὐκαιρίας πρὸς Ἐξομολόγησιν. Καλλιεργεῖ τὸ ἔδαφος. Προετοιμάζει ἐπιμελῶς τοὺς Χριστιανούς διὰ τὸ Μυστήριον. Ἀκολουθεῖ τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου «οὐκ ἐν Ἱεροσολύμοις καθήμενος ἐκάλει πρὸς ἑαυτὸν τοὺς ἀρρώστους, ἀλλὰ περιῆγε πόλεις καὶ κώμας, ἐκατέρων τὴν ἀρρώσθειαν θεραπεύων καὶ τὴν τοῦ σώματος καὶ τὴν τῆς ψυχῆς, καίτοι γε ἠδύνατο ἐν ἐνὶ καθήμενος πάντας ἐλκύσαι πρὸς ἑαυτόν· ἀλλ' οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἡμῖν διδοὺς ὑπόδειγμα εἰς τὸ περιμέναι καὶ ζητεῖν τοὺς ἀπολλυμένους». Μεγάλην σημασίαν διὰ τὸν Πνευματικὸν ἔχει τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀποστολ. Ἰωάννου, ὅστις δὲν ἐδίστασε νὰ μεταβῇ εἰς τὰ ὄρη, διὰ νὰ σώσῃ τὸν ληστήν, ὡς ἀναφέρει ἡ παράδοσις.

Τὸ πρόσωπον τοῦ Πνευματικοῦ ἀκτινοβολεῖ ἀπὸ χαρὰν καὶ τὴν ἀγάπην, ὅταν δέχεται τοὺς Χριστιανούς δι' Ἐξομολόγησιν.

Τοῦτο ἔχει τεραστίαν σπουδαιότητα. Διότι συνήθως οἱ πιστοὶ δὲν προσέρχονται εἰς τὸ Μυστήριον εὐκόλως καὶ ἀκόπως. Πρέπει νὰ υπερπηδήσουν μύρια ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα ἐγείρει ὁ Σατανᾶς καὶ ὁ κόσμος εἰς τὸν δρόμον του. Ὁλόκληρον ἀγῶνα ἀναλαμβάνουν μέχρις ὅτου πείσουν ἑαυτοὺς διὰ νὰ ἐξομολογηθοῦν.

Ἄς σκεφθῶμεν λοιπόν, τί ἤμπορεῖ νὰ δημιουργηθῆ εἰς τὰς ψυχὰς των, ὅταν συναντήσουν παγερὰν ὑποδοχὴν ἢ σκυθρωπὸν πρόσωπον! Διατί νὰ μὴ χαίρῃ; Μήπως διὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς δὲν ἦλθεν ὁ Κύριος; Διὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς δὲν συνεστήθη τὸ Μυστήριον; Διὰ τοῦτο ὁ Πνευματικὸς εὐφραίνεται μετὰ τοῦ οὐρανοῦ Πατρὸς, διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀσώτου υἱοῦ. Ἀγάλλεται μετὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ διὰ τὴν εὔρεσιν τοῦ ἀπολωλότος προβάτου. Καὶ χαίρει μετὰ τῶν Ἀγγέλων διὰ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ μετανοίαν ἑνὸς ἁμαρτωλοῦ.

Ὁ Πνευματικὸς, ἐπειδὴ ἀγαπᾷ τὸ ἔργον του, ἔχει ἀνοικτὰς τὰς θύρας τοῦ θεραπευτηρίου του. Οὐδέποτε τὸν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν ἐκβάλλει ἔξω. Διότι ἡ ἀγάπη ἀφαιρεῖ τὴν κόπωσιν. Ὀπλίζει μὲ ἐνθουσιασμόν. Προσφέρει χαρὰν καὶ δύναμιν καὶ ἀντοχὴν. Τὸν καθιστᾷ πρόθυμον, ὥστε νὰ μὴ ὑπολογίξῃ χρόνον καὶ ἀποστάσεις. Σπεύδει παντοῦ καὶ πλησιάζει ὄλους, διότι ἀγαπᾷ.

Ἀγαπᾷ ὁ Πνευματικὸς. Καὶ διὰ τῆς ἀγάπης δὲν ἐπιδιώκει νὰ γίγῃ ἀρεστός εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ ἀγάπη εἶναι μέσον σωτηρίας. Εἶναι βεβαίως καὶ ἀνάγκη τῆς ψυχῆς. Καὶ θεία ἐντολή. Ἀλλὰ χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τοῦ Πνευματικοῦ καταλλήλως, διὰ νὰ παρακινήσῃ τοὺς Χριστιανοὺς εἰς μετάνοιαν. Νὰ δημιουργήσῃ αἰσθήματα ἀποστροφῆς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν. Νὰ κερδίσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην των. Καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ τοὺς σώσῃ.

Ἡ ἀγάπη ἐμπνέει καὶ καθοδηγεῖ μέχρι σημείου, ὥστε ὁ Ἄγιος Ἀδγουστίνος νὰ συνιστᾷ «ἀγάπα καὶ κάνε ὅ,τι θέλεις».

Ἄρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΜΠΑΡΔΑΚΟΣ

Δι/της Ἰ. Ἐξομολογήσεως
παρὰ τῆ Ἀποστολικῆ Διακονίᾳ.

ΕΚ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Η ΚΑΚΟΛΟΓΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

(Ἀπὸ τὸν Β' λόγο του εἰς Ἀκύλαν καὶ Πρίσκιλλα

**Οἱ ἱεροκατηγορίες καὶ οἱ κοσμικὲς ἐπεμβάσεις
εἶναι μεγάλη πληγὴ τῆς Ἐκκλησίας.**

Ὁ θεῖος Παῦλος, θέλοντας νὰ παρουσιάσῃ πόσο μεγάλη ἦταν ἡ ἀφοσίωσις καὶ ἡ ἀγάπη τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Γαλατίας σ' αὐτόν, ἔγραφε· «Τὸ θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου νὰ βεβαιώσω, πὼς ἂν αὐτὸ ἦταν ἐδυνατό, καὶ τὰ μάτια σας θὰ βγάζατε καὶ θὰ μοῦ τὰ ἐδίνατε» (Γαλ. Β' 30) Ποιοὶ λοιπὸν θὰ μπορούσαν νὰ γίνουν περισσότερο ἀξιωμακάριστοι ἀπὸ ἐκείνους; Καὶ ποιοὶ ὑπάρχουν ἀθλιώτεροι ἀπὸ μερικοὺς σημερινοὺς χριστιανούς; Γιατὶ ἐκεῖνοι μὲν θάδιναν, ἂν ἐχρειαζότανε, ὅ,τι πολυτιμώτερο εἶχανε πρὸς χάριν τοῦ διδασκάλου τους· καὶ τὰ μάτια τους ἀκόμη αὐτά, καὶ τὸ αἷμά τους, καὶ τὴ ζωὴ τους· αὐτοὶ δὲ οὔτε μ' ἓνα λόγο κἄν δὲν φροντίζουν νὰ δεῖξουν κάποιο ἐνδιαφέρον γιὰ τοὺς πνευματικοὺς τους Πατέρες. Ἀλλὰ ἐνῶ ἀκούουν νὰ ὑβρίζωνται οἱ ἱερεῖς, καὶ νὰ τοὺς κακολογῇ ὁ ἓνας καὶ ὁ ἄλλος, δὲν τοὺς ἐμποδίζουν, οὔτε τοὺς ἀποστομώνουν, οὔτε καὶ τοὺς κάνουν καμμιά παρατήρησι.

Οἱ ἱεροκατηγοροὶ εἶναι πληγὴ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ μακάρι νὰ μὴν ἦσαν ἔνοχοι στὴ μεγάλη αὐτὴν ἁμαρτία καὶ κάποιοι ποὺ κάνουν τὸν εὐσεβῆ. Δυστυχῶς ὅμως, συμβαίνει μερικὲς φορές, νὰ κακολογοῦνε τοὺς ἱερεῖς, περισσότερο ἀκόμη κι' ἀπὸ τοὺς ἀπίστους, χριστιανοὶ ποὺ λένε πὼς ἀγαποῦνε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ποὺ παρουσιάζονται ὡς πιστοί. Κι' ὅμως τίποτε ἄλλο δὲν μπορεῖ ν' ἐφανίσῃ καὶ νὰ διαφθείρῃ μιὰν ἐκκλησίαν, καὶ μάλιστα μὲ περισσὴν εὐκολίαν, ὅσο τὸ νὰ τῆς λείπῃ ὁ στενὸς σύνδεσμος τῶν μαθητῶν μὲ τοὺς διδασκάλους των, τῶν παιδιῶν μὲ τοὺς πατέρες τους, τοῦ ποιμνίου μὲ τοὺς ποιμένες, καὶ τῶν ὑπηκόων μ' αὐτοὺς ποὺ τοὺς κυβερνοῦν.

Ὁ ἱεροκατήγορος εἶναι ἀνάξιος νὰ παίρνῃ στὸ ναό.

Κι' ἂν μὲν κακολογήσῃ κάποιος τὸν ἀδελφὸ του κρίνεται γι' αὐτὸ ἀνάξιος νὰ διαβάξῃ τὴν Ἁγία Γραφή. «Γιατὶ πιάνεις αὐτὸ στόμα σου τὴν διαθήκην μου;» λέγει ὁ Θεὸς (Ψαλμ. ΜΘ 16)· κι' ἔπειτα, φανερόντας γιατί τὸ ἀπαγορεύει αὐτό, προσθέτει, «γιατὶ καθόσουνα κι' ἐκατηγοροῦσες τὸν ἀδελφόν σου» (αὐτ. 20) Πῶς λοιπὸν

νομίζεις τὸν ἑαυτὸν σου ἀξίον νὰ πατᾶ τὸ κατώφλι τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν λές τὰ μύρια ὅσα κακὰ γιὰ τὸν πνευματικὸ σου πατέρα; Καὶ πῶς τολμᾷς νὰ ἔχῃς τὴν ἰδέα, πῶς σοῦ ἐπιτρέπεται ἓνα τέτοιο πρᾶγμα;

Αὐτοὺς ποὺ κακολογοῦνε τὸν πατέρα τους ἢ τὴ μητέρα τους ἢ ἀγία Γραφή τοὺς νομίζει πῶς ἀξίζουν νὰ τιμωρηθοῦνε μὲ τὴν πιὸ μεγάλη τιμωρία. Πιὰ λοιπὸν ποινὴ θὰ πρέπει νὰ ἐπιβληθῇ σ' ἐκεῖνον ποὺ κακολογεῖ τὸν ἱερέα; Δὲν τὸ φοβάσαι πῶς θ' ἀνοίξῃ ἢ γῆ καὶ θὰ σὲ καταπιῇ; ἢ πῶς θὰ πέσῃ κεραυνὸς ἀπὸ ψηλά καὶ θὰ σὲ καρβουνιάσῃ;

Οἱ λαϊκοὶ κατακριτὲς τῶν ἱερέων.

Γι' αὐτὸ σὲ παρακαλῶ καὶ σὲ συμβουλεύω νὰ λείψῃ ἢ κακὴ αὐτὴ συνήθεια. Γιὰ νὰ μάθῃς δὲ καλὰ, πῶς κι' ἂν ἀκόμα πέφτουν σὲ ἁμαρτίαν οἱ ἱερεῖς, ἐσὺ δὲν ἔχεις κανένα δικαίωμα νὰ γίνεσαι κατήγορός τους, ἄκουσε τί λέει ὁ Χριστὸς γιὰ τοὺς σύγχρονους τοῦ ἄρχοντα τῶν Ἰουδαίων. «Ἐπάνω στὴν καθέδρα τοῦ Μωϋσῆ ἐκάθισαν οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι· ἐσεῖς λοιπὸν, νὰ κάνετε μὲν αὐτὰ ποὺ σᾶς λένε· νὰ μὴ κάνετε ὁμῶς κατὰ τὰ ἔργα τους (Ματθ. ΚΓ' 23).

Πῆτε μου λοιπὸν, τί χειρότερο μποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ἐκεῖνους, ποὺ διέστρεφαν τοὺς μαθητὲς του μὲ τὰ πάθη τους; Κι' ὁμῶς, καὶ πάλιν δὲν ἠθέλησε νὰ κατεξευτελίσῃ ὅλως διόλου τὸ ἀξίωμά τους καὶ νὰ συστήσῃ στὸ λαὸ νὰ τοὺς παρακούῃ. Κι' αὐτὸ ἦτανε παρὰ πολὺ σωστό. Γιατί ἂν πάρουν οἱ λαϊκοὶ τέτοια δικαίωματα, θὰ τοὺς ἰδῆτε νὰ τοὺς πιάσῃ ἢ τρέλλα καὶ νὰ καθαροῦνε τοὺς ἱερεῖς, καὶ νὰ τοὺς πετοῦνε ἔξω ἀπὸ τὸ ἅγιον Βῆμα.

Ὅχι! δὲν ἐπιτρέπεται στοὺς λαϊκοὺς—ποὺ ὀφείλουν νὰ ὑπακούουν—νὰ παρουσιάζωνται ἐπικριτὲς τοῦ ἱερατείου, καὶ νὰ χουνε τὴν ἀξίωση, πῶς αὐτοὶ τάχα εἶναι οἱ ἀρμόδιοι νὰ διορθώσουν τὴν Ἐκκλησία. Γιατί ἂν ἐπεμβαίῃ ὁ ἓνας κι' ὁ ἄλλος στὰ ἱερατικὰ δικαίωματα, μὲ τὴν πρόφασιν νὰ διορθώσουν ὅ,τι δὲν εἶναι καλὸ, δὲν θὰ λείψῃ ποτὲ κάποια πρόφασιν γιὰ νὰ ἐπεμβαίνουν· καὶ δὲ θὰ ξέρωμε τότε, ποιοὶ εἶναι στὴν Ἐκκλησία οἱ ἄρχοντες καὶ ποιοὶ εἶναι οἱ ἀρχόμενοι· ἀλλὰ θὰ γινότανε ἓνα γενικὸ ἀναστάτωμα· καὶ θαλάσσωμα στὰ πάντα.

Εἶναι ὑποκριτὲς οἱ δῆθεν θεοφοβούμενοι ἱεροκατήγοροι.

Εἶναι δυστυχῶς βέβαιον, πῶς πολλοὶ ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς βρί-

σκουν εὐχαρίστηση στὸ νὰ παραξεογκώνουν κάποια λάθη ποὺ εἶναι φυσικό—σάν ἄνθρωποι ποὺ εἶναι κι' αὐτός—νὰ περιπέση κάποτε κι' ἕνας ἱερέας· καὶ πάντα δὲν λείπουν, αὐτοὶ ποὺ εἶναι πρόθυμοι νὰ συκοφαντοῦν καὶ νὰ διαβάλλουν ἕναν ἱερέα.

Θέλεις ὅμως ἐσὺ νὰ εἶσαι πραγματικά εὐσεβής; Φυλάξου τότε ἀπὸ τὸ νὰ ὑβρίζῃς κι' ἀπὸ τὸ νὰ εἶσαι ἱεροκατήγορος· ἔστω κι' ἂν μερικοὶ ἱερεῖς συμβαίνει νᾶναι ἐλαττωματικοὶ καὶ στὸ ποιμαντικὸ καὶ στὸ διδακτικὸ τους ἔργο. Γιατί ἂν κάποιος σοφὸς λήη γιὰ τὸ φυσικὸ μας γονιὸ «κι' ἂν ἀκόμη τοῦ λείψῃ ἡ σύνησις, ἐσὺ νὰ τὸν συγχωρῆς» (Σοφ. Σειράχ Γ' 15)—ποὺ πᾶει νὰ εἰπῇ, ὅτι κι' ἂν παραλογιάσῃ, ἐσὺ ἔχεις ὑποχρέωση νὰ τὸν συγχωρῆς—πολὺ περισσότερο βέβαια χρεωστοῦμε νὰ φυλάττωμε τὴν ἐντολὴν αὐτήν, ὅταν πρόκειται γιὰ τοὺς πνευματικούς μας γονιούς. Θὰ τὴν φυλάττωμε δέ, ἐὰν δὲν κάνωμε κρίση ἐμεῖς γιὰ τοὺς ἱερεῖς· ἀλλὰ ἂν κρίνωμε τοὺς ἑαυτοὺς μας· γιὰ νὰ μὴν ἀκούσωμε στὴν ἡμέρα τῆς Κρίσεως ἀποκριτὴ γιὰ τὴν βλέπεις τὸ σκουπιδάκι ποὺ μπῆκε στὸ μάτι τοῦ ἀδελφοῦ σου καὶ δὲν χαμπαρίζεις καθόλου γιὰ τὸ δοκάρι ποὺ βρίσκεται στὰ μάτια σου;» (Ματθ. Ζ' 3).

Ἐνοχλήθηκες μήπως ποὺ σέ εἶπα ὑποκριτῆ;

Κι' ὅμως ἔχεις ὑποχρέωση νὰ τὸ ἀναγνωρίσῃς. Εἶσαι ὑποκριτής, ὅταν φιλῆς τὸ χέρι τοῦ ἱερέα, κι' ὅταν γονατίζῃς μπροστά του, κι' ὅταν τοῦ ζητᾷς νὰ προσευχηθῇ στὸ θεὸ γιὰ σένα, κι' ὅταν τρέχῃς καὶ τὸν ἀναζητῆς· ὅταν χρειάζεσαι βάπτισμα· στὸ σπίτι σου ὁμως καὶ στίς διάφορες συναναστροφές σου τὸν περιλούζεις μὲ βρισιές, ἢ ἀνέχεσαι νὰ κακολογοῦνε καὶ νὰ καταλαλοῦνε γύρω σου ἄλλοι αὐτούς, ποὺ ἔχουνε καταξιωθῇ τὸ ἱερατικὸ ἀξίωμα.

Ν' ἀποφεύγωμε τὸ κακὸ αὐτὸ ποὺ βλάπτει πάρα πολὺ τὴν Ἐκκλησία.

Τίποτε δὲν βλάπτει τόσο πολὺ τὴν Ἐκκλησίαν, ὅσον ἡ ἀρρώστια αὐτή. Καὶ ὅπως τὸ σῶμα ποὺ εἶναι παραγμένο τὸ νευρικὸ του σύστημα γεννᾷ πολλὰς ἀσθένειες καὶ κάνει τὴν ζωὴν ἀβίωτη, ἔτσι καὶ μιὰ Ἐκκλησία, ὅταν τῆς λείπῃ ἡ ἀρμονία καὶ ἡ ἐνότητα καὶ ἡ ἀγάπη, πέφτει στὴ διχόνοια καὶ σ' ἐσωτερικὴ διαμάχη καὶ δυνάμει τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκτίθεται σὲ πολλοὺς πειρασμούς.

Γιὰ νὰ μὴ συμβαίνουν λοιπὸν αὐτά, καὶ γιὰ νὰ μὴ κινούμε—πρὸς μεγαλύτερη δυστυχία μας—τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ ἐναντίον μας· καὶ γιὰ νὰ μὴ κολασθοῦμε ἀναπόφευκτα, μὰ καὶ γιὰ νὰ μὴ

ΑΔΕΛΦΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ μου ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Ἵστερα ἀπὸ τὴν ὑπόσχεσι, τὴν ὁμολογία, τὴν ἐπίσημη διαβεβαίωσι πὼς συνετάχθημεν μὲ τὸν Χριστό, ὁ Ἰερεὺς ἐπιμένει ἀκόμη. Καὶ ἐπιμένει γιὰτὶ ἔχει φόβο Θεοῦ καὶ ξέρει ἀκριβῶς τὴν εὐθύνη του. Δὲν ἀρκεῖ νὰ εἰπῆς: «συνεταξάμην». Ὁ Ἰερεὺς τὸ «συνεταξάμην» θέλει νὰ τὸ κοσκινίση, μήπως εἰπώθηκε στὸ βρόντο, ἀπὸ ἐπιπολαιότητα ἢ γιὰ νὰ κλείση ὁ κύκλος τῆς κουβέντας, νὰ κλείση ἡ σειρά τοῦ τυπικοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ καθὼς ὁ ἴδιος εἶσαι Ἰερεὺς καὶ βαπτίζεις, προχωρεῖς σ' ἓνα ἄλλο ἐρώτημα, ποὺ ἀποτελεῖ τὸν κόμπο τῆς ὅλης μυστηριακῆς τελετουργίας.

«Καὶ πιστεύεις αὐτῶ;» Αὐτὸ τὸ ἐρώτημα δὲν μποροῦσε νὰ παραλειφθῆ γιὰτὶ εἶναι καὶ ἡ οὐσία. Δὲν μπορεῖ νὰ συνταχθῆς μὲ τὸ Χριστό, ἂν δὲν τὸν πιστεύης. Καὶ δὲν θὰ τὸν πιστεύσης, ἂν δὲν τὸν γνωρίσης καὶ δὲν μάθης ἐπακριβῶς τί ζητεῖ ἀπὸ σεῖα. Τότε θὰ ὑπολογίσης, ἂν τὰ «κότσα σου» βαστᾶνε σ' αὐτὸ τὸ ζυγὸ ποὺ σημαίνει δουλεία στὸ Χριστό καὶ λυτρωμὸ ἀπὸ τὶς κατώτερες ὀρμές σου, ἀπὸ τὰ χρωμάτινα αἰσθήματά σου, ἀπὸ τὰ ριζωμένα

κάνουμε ἀνευχαρίστητη καὶ ἀηδιαστικὴ καὶ τὴ ζωὴ μας αὐτὴν, ἄς ἀλλάξωμε διαγωγή.

Κι' ἂν ἀντὶ νὰ τροχίζωμε τὴ γλῶσσα μας ἐναντίον τοῦ γείτονά μας, κι' ἀντὶ νὰ ὑβρίζωμε καὶ νὰ κρίνωμε τοὺς ἱερεῖς, ἄς τὴν κρατοῦμε σὲ ἐγκράτεια καὶ σὲ σεμνολογία. Κι' ἄς ἀφήσωμε νὰ κρίνη τοὺς ἄλλους ὁ παντογνώστης καὶ δικαιοκρίτης Θεός· κι' ἄς γινώμαστε κριτὲς γιὰ τὶς δικές μας μονάχα ἁμαρτίες.

Αὐτὸ εἶναι τὸ σωστὸ κι' αὐτὸ εἶναι τὸ δίκαιο. Καὶ μ' αὐτὸν μονάχα τὸν τρόπο θ' ἀποφύγωμε τὴν αἰώνια κόλαση. Γιὰτὶ ὅπως αὐτοὶ ποὺ πολυγνοιάζονται γιὰ τὶς ξένες ἁμαρτίες, παραμελοῦνε τελείως τὶς δικές τους, ἔτσι κι' ὅσοι δὲν χάνουν τὸν καιρὸ τους γιὰ νὰ παρακολουθοῦν καὶ νὰ κρίνουν τοὺς ἄλλους, χρησιμοποιοῦν καὶ τὸν καιρὸ τους αὐτὸν καὶ τὴν προσπάθειά τους στὸ πῶς θὰ βροῦν καὶ πῶς θὰ διορθώσουν τὰ δικά τους τὰ λάθη.

Καὶ πρέπει νὰ σᾶς εἰπῶ, πὼς ἐκεῖνοι περὶ στρέφουν τὴν προσοχή τους στὰ δικά τους σφάλματα καὶ κρίνουν μόνο τὸν ἑαυτὸ τους, ὅταν θᾶλθῃ ἡ ὥρα τῆς μεγάλης Κρίσης, θᾶχουνε τὸ Δικαστὴν εὐνοϊκὸν ἀπέναντί τους. Κι' αὐτὸ ἠθέλησε νὰ φανερώσῃ καὶ ὁ Παῦλος, ὅταν ἔλεγε· «Γιατὶ ἂν ἐκρίναμε τοὺς ἑαυτούς μας, δὲν θὰ ἐκρινόμασθε τώρα ἀπὸ τὸ Κύριο» (Α' Κορ. ΙΑ.3).

Μετάφρ. ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

πάθη σου. Δὲν ἀμφισβητεῖ ὁ Ἱερεὺς τὴν πίστι τοῦ βαπτιζομένου, ἀλλὰ τὸν προκαλεῖ νὰ τὴν ὁμολογήσῃ κατ' ἐντολὴν Κυρίου, νὰ ἐκτεθῇ δημοσίᾳ, νὰ πάρῃ τὴν ἀτομικὴ του εὐθύνη καὶ αὐτός. Αὐτὸ τὸ στοιχεῖο τὸ χρειάζεται καὶ γιὰ λογαριασμό του ὁ Ἱερεὺς. Δὲν βαπτίζεται ὁ ἄπιστος, ἂν δὲν γίνῃ πιστός. «Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται». Ὁ Ἱερεὺς, συνεπῆς πρὸς τὸ Κυριακὸν λόγιον, σιγουρεύει καὶ τὴ ψυχούλα του. «Καὶ πιστεύεις αὐτῶ»; Τί ἀπαντήσαμε, ἀδελφέ; Τὸ ξέρεις καλά, ἀπὸ τὸν καθένα καλλίτερα: «Πιστεύω αὐτῶ, ὡς Βασιλεῖ καὶ Θεῶ.» Πιστεύουμε στὴν Θεότητα τοῦ Κυρίου, τὸν δεχόμεστε Κυβερνήτῃ τῆς καρδιάς μας καὶ τοῦ νοῦ μας, μετὰ τὸ κινήγημα ποὺ κάμαμε τοῦ Σατανᾶ, καὶ τὴν ἀποστροφή ποὺ δείξαμε στὰ ἔργα του. Κατάλαβες; Ἐσὺ αὐτὸ τὸ «πιστεύω» πρὸ τῆς μεγάλης ὁμολογίας τὸ εἶχες σημειώσει ἀνεξάλειπτα στὴ μνήμη σου, στὴν πλάκα τῆς καρδιάς σου; Σὲ συγκρατοῦσε, πρὶν γίνῃς Ἱερεὺς, ἀπὸ τὴν ὀλιγοπιστία, ἀπὸ τίς πτώσεις, ἀπὸ τοὺς ἀπαδάδεκτους—Χριστιανικά,—κυματισμοὺς τῆς ψυχῆς σου, ὅταν τὰ κύματα τῶν περιστάσεων σοῦ δημιουργοῦσαν ἀναταραχὴ; Μήπως ἔζησες σὲ ἀμφιβολίες, σὲ ὀμίχλες, σὲ δισταγμοὺς στὰ χρόνια ποὺ ἤσουν λαϊκός; Γιατί ξέρω κάτι ἀδελφούς ποὺ αὐτὰ, δηλαδὴ τὰ παραπάνω, τὰ πῆραν γιὰ «κουραφέζαλα». Αὐτοὶ δὲν ἐνδιεφέρθησαν γιὰ πίστι, γιὰ ψυχὴ, γιὰ σωτηρία, γιὰ κόλασι ἢ παράδεισο. Ἀπλῶς ἐπεδίωξαν ἓνα ἐπάγγελμα ἀποδοτικὸ κατὰ τὴ γνώμη τους, χωρὶς καμμιά ἱερὴ συγκίνησι καὶ ἐνδιαφέροντα πνευματικά, χωρὶς βαθειὰ πίστι στὸ Θεό, ποὺ θὰ ζωντάνευε τὴν νεκρωμένη τους ὑπαρξι. Γιατί, αὐτὰ τὰ χεῖλη, τὰ ὁποῖα ὁμολόγησαν ἐπίσημα, δημόσια «πιστεύω», αὐτὰ τὰ χεῖλη ἔγιναν ἀκάθαρτος ὄχετός ποὺ ξερονοῦσε, πρὶν ὁ κατ' ὄνομα Χριστιανός γίνῃ Ἱερεὺς, βρισιῆς καὶ βλαστήμιες κατὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Καὶ τόσο φρικτὲς καὶ ἀνατριχιαστικὲς, ποὺ δικαίως θὰ ἔλεγεσ πὼς ὁ Σατανᾶς εἶχε θρονιασθῆ στὴς καρδιάς του τὸ κέντρο. Μὴ τὸ ἀμφισβητῆς αὐτὸ καὶ μὴ μουρμουρίζῃς. Ἐγὼ ὁ ἴδιος, ποὺ σοῦ τὰ γράφω, ξέρω τέτοιους παπάδες, ποὺ δυστυχῶς, τὴ βρωμερὴ τους συνήθεια τῆς βλαστήμιαις τῶν θείων καὶ μάλιστα τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου, τὴν συνεχίζουν, ὅταν ἔρχωνται στὰ νεῦρά τους μετὰ τὴν παπαδιά τους, τὰ παιδιὰ τους, τοὺς ἐνορίτες τους. Αὐτοὶ εἶπαν τὸ «πιστεύω». Καὶ σὰν λαϊκοὶ δὲν εἶχαν ἀφίσει τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων. Ἐνας ἀπὸ δαύτους, ὡς λαϊκὸς Χριστιανὸς βέβαια, ἄρχισε τὸ βρισίδι του ἀπὸ τὸ Θεό, κατέβαινε στὸ Χριστό, ἔπιανε τοὺς ἀγίους, ἔφτανε στὴν Παναγία Μητέρα τοῦ Χριστοῦ μας, ἔμπαινε στὸ ἅγιο Δισκοπότηρο, καὶ στὸ τέλος, ἀφοῦ ἔξαντλοῦσε κάθε ἱερὸ σύμβολο, ἔβριζε καί, τί νομίζεις; Οὔτε ὁ Διάβολος δὲν θὰ τὸ συνε-

λάμβανε: τὸ γλωσσίδι τῆς καμπάνας!.... Αὐτὸς ὁ εὐλαβῆς λαϊκὸς χριστιανὸς ἐζήτησε νὰ γίνῃ παπᾶς. Ἐγίνε. Εὐτυχῶς ὅμως τὸν ἀπήλλαξεν ὁ Θεὸς ἀκριβῶς τὴν ὥρα ποὺ πρωτοδιάβαζε ἓνα μνημόσυνο. Ἄλλὰ καὶ πόσοι ἄλλοι ἄγνωστοί μου καὶ ἄγνωστοί σου βλάστημοὶ τῶν θείων ὡς λαϊκοί, δὲν θὰ ζήτησαν, λόγῳ τῶν κατὰ νόμον προσόντων, τὸ τρισμέγιστον τῆς Ἱερωσύνης ἀξίωμα; Πόσο φριχτὸ πρᾶγμα εἶναι αὐτό, τὸ ἀντιλαμβάνεσαι. Οὔτε ὁ Σατανᾶς δὲν ἐβλαστήμησε τὴν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ καὶ γενικὰ τὰ θεῖα. Ἐξεδηλώθη τόσο ἔντιονα ἢ πίστι τοῦ Σατανᾶ στὴν Θεότητα τοῦ Κυρίου, ὥστε μὲ φόβον καὶ μὲ τρόμον εἶπε σὰν τὸν ἀντίκρουσε: «Τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ, υἱὲ Θεοῦ; ἦλθες πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς.» Ματθ. η', 29. Οὔτε ὁ Σατανᾶς!...

«Πιστεύω» εἶπες καὶ εἶπα καὶ λένε ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ποὺ βαφτίζονται. Μὰ τὸ «πιστεύω» σημαίνει κάρφωμα τοῦ ἀνθρωπίνου κτήνου ἐπάνω στὴν νεκρόκασσα τοῦ παλαιοῦ μας ἀνθρώπου. Σημαίνει τελεία νέκρωσι καὶ τελεία ἀκίνησια, ἀφανισμὸς. Δὲν ἤμπορεῖ νὰ συνεχίζεται μιὰ ζωὴ ποὺ ἐνεκρώθη, ζωὴ λύσεως κατὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἔργου του. Γιατί μονάχα ὁ λυσσασμένος καὶ ὁ δαιμονισμένος, ὁ βαλτὸς τοῦ Διαβόλου βλαστημαίει τὰ θεῖα καὶ μάλιστα τὴν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ. Μήπως, ἀδελφέ, σὰν Χριστιανός, ἐπεφτες σ' αὐτὸ τὸ κρῖμα; Λυπήσου τὰ παιδιὰ σου, τὴν ψυχὴν σου, ἀποφόρτισε γρήγορα τὴν συνείδησί σου. Συμβουλέψου κανένα γέροντα σοφὸ πνευματικὸ νὰ σοῦ εἰπῇ τί θὰ κάμης, καὶ συμβούλευε τοὺς νέους ποὺ θέλουν νὰρθοῦν στὴν Ἱερωσύνη, διαφώτισε καὶ τὸ Δεσπότη σου περὶ τοῦ ποιοῦ τῶν νέων αὐτῶν γιατί ἔχεις εὐθύνη. Ὁ Δεσπότης πρέπει νὰ κατατοπίζεται ἀπὸ ὅλους, γιατί δὲν μπορεῖ νὰ παρακολουθῇ τὸν καθένα μέσα σὲ τόσον κόσμον. Σεῖς οἱ Ἱερεῖς ποὺ ἔχετε τὰ προβατάκια σας καὶ τὰ ξέρετε ἀπὸ τὴν καλὴν τους ὄψιν καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάποδην, ἐσεῖς νὰ βοηθήσετε τὸ Δεσπότη στὴν ἐκλογὴ τοῦ καταλλήλου. Ποῦ ξέρει ὁ Δεσπότης τί φύραμα εἶναι ὁ ὑποψήφιος; Τὰ χαρτιά του τὰ φέρνει ἐν τάξει σὰν συνηθισμένος εἶπαμε ὑπάλληλος. Ἄλλὰ τὰ χαρτιά εἶναι γιὰ τὸ πρωτόκολλο, δὲν εἶναι εὐσημα τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ἠθικοῦ του ποιοῦ. Διχὸ σου πνευματικὸ τέκνον εἶναι ὁ ὑποψήφιος, ὅπως καὶ σὺ ἦσον πνευματικὸ τέκνον κάποιου ἄλλου ποὺ σὲ συνέστησε στὸ Δεσπότη καὶ σ' ἔκαμε παπᾶ. Ἐκτὸς καὶ ἂν υπάγεσαι στὴν ἴδια κατηγορίαν τῶν (κουραφεξάλων)....

Πρόσεξε τίς παραπάνω γραμμὲς καὶ θὰ συνεχίσουμε στὸ ἄλλο μας γράμμα. Μερικοὶ μοῦ γράφουν στενοχωρημένα, δὲν ξέρω γιατί...

Μὲ ἀγάπη Χριστοῦ Χ.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ "ΛΕΙΜΩΝΑ,,

ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΟΣΧΟΥ

Ο ΛΗΣΤΗΣ ΠΟΥ ΜΕΤΑΝΟΙΩΣΕ

Ἐφθάσαμε στὴ Θηβαΐδα. Κι' ἐκεῖ, στὴν πόλη τοῦ Ἀντίνοου συναντηθήκαμε μὲ τὸ φιλόσοφο Φουβάμωνα, μὲ τὸ σκοπὸ νὰ ὠφεληθοῦμε. Κι' αὐτὸς μᾶς διηγήθηκε καὶ μᾶς εἶπε: «Ἦτανε κάποιος ληστής ποὺ τὸν ἔλεγαν Δαβὶδ καὶ ποὺ τὰ λημέρια του τὰ εἶχε γύρω ἀπὸ τὴν Ἐρμούπολη. Αὐτὸς λοιπὸν εἶχε ληστέψει καὶ εἶχε σκοτώσει πολλούς. Καὶ — γιὰ νὰ τὸ πῶ ἔτσι — εἶχε κάμει τόσο πολλὰ κακά, ποὺ κανεὶς ἄλλος δὲν τὰ εἶχε κάμει.

Κάποτε λοιπὸν ποὺ ἐγύριζε ἀκόμη στὰ βουναὶ κι' ἔκανε ληστεῖες, μαζὶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους του ποὺ ἦσαν πάρα πάνω ἀπὸ τριάντα, ἦλθε στὸν ἑαυτὸ του καὶ τὸν ἐκυρίεψε κατάνυξη γιὰ ὅσα κακουργήματα εἶχε κάμει. Καὶ παρατώντας ὅλους αὐτοὺς ποὺ τὸν ἀκολουθοῦσαν ἐπῆγε σ' ἓνα μοναστήρι.

Ὅταν λοιπὸν ἐκτύπησε τὴν ἐξώθυρα τοῦ μοναστηριοῦ, ἐπρόβαλεν ὁ θυρωρὸς καὶ τοῦ εἶπε.

— Τί ζητᾶς;

Κι' ὁ ἀρχιληστής τ' ἀπάντησε. — Θέλω νὰ γίνω καλόγερος.

Μπῆκε τότες ὁ θυρωρὸς μέσα, κι' ἐπῆγε στὸν Ἠγούμενο καὶ τοῦ διηγήθηκε τὸ τί συνέβαινε μ' αὐτόν. Κι' ὅταν ὁ Ἠγούμενος ἐβγῆκε καὶ τὸν εἶδε πὼς ἦτανε περασμένος στὴν ἡλικία του, τοῦ εἶπε:

— Ἐσὺ δὲν μπορεῖς νὰ μείνης μαζὶ μας. Γιατὶ ἐδῶ οἱ ἀδελφοὶ βασανίζονται πολὺ καὶ ἡ ἀσκησὴ τους εἶναι βαρειά. Κι' ἐσὺ τὸ λοιπὸν εἶσαι συνειθισμένος ἀλλοιωτικά, καὶ γι' αὐτὸ δὲν θὰ μπορέσης νὰ βαστάξης τὸν κανόνα τοῦ Μοναστηριοῦ μας.

Αὐτὸς ὅμως τὸν ἐθερμοπαρακαλοῦσε καὶ τοῦλεγε. Σὲ βεβαιώνω πὼς θὰ τὰ καταφέρω μιὰ χαρά. Φθάνει

μονάχα νά θελήσης νά με δεχθῆς. Ὁ Ἡγούμενος ὁμως ἐπέμενε καὶ τοῦλεγε. — Δὲν θὰ τὰ καταφέρης.

Καὶ τότε τοῦ εἶπεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος.

— Μάθε λοιπόν, πῶς ἐγὼ εἶμαι ὁ Δαβὶδ ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ πῶς ἦλθα ἐδῶ γιὰ νά κλάψω γιὰ τὶς ἀμαρτίες μου. Κι' ἂν δὲν θέλῃς νά με δεχθῆς με τὸ καλὸ, σοῦ τὸ ὀρκίζομαι στ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ ποῦ εἶναι ψηλά, πῶς θὰ ξαναγυρίσω στὸ πρῶτό μου ἐπάγγελμα, καὶ ὅτι θάλλω ἐδῶ μ' ὄλο μου τ' ἀσκέρι καὶ θὰ σᾶς σφάζω ὄλους καὶ θὰ κάμω καὶ τὸ Μοναστήρι ρημαδιό.

Μόλις τᾶκουσεν αὐτὰ ὁ Ἡγούμενος τὸν ἐδέχθηκε· κι' ἀφοῦ τοῦ ἔκαμε τὴν κουρά, τὸν ἔντυσε καὶ με τὸ ἅγιο σχῆμα. Ἀρχισε λοιπόν αὐτὸς τὴν ἀσκησὴν του· καὶ σὲ λίγο καιρὸ τοὺς ἐξεπέρασε ὄλους μέσα στὸ Μοναστήρι, καὶ στὴν ἐγκράτεια καὶ στὴν ὑπομονὴ καὶ στὴν ταπεινοφροσύνη. Ἐμεναν δὲ τότε στὸ μοναστήρι ὡς ἑβδομήντα ψυχές, κι' ὠφελῶντας ὄλους ἐγίνηκε γιὰ τὸν καθένα τους τύπος καὶ ὑπογραμμός.

Μιὰν ἡμέρα λοιπόν ποῦ ἦτανε κλεισμένος μέσα στὸ κελλί του, παρουσιάσθηκε ἐμπρὸς του Ὁ Ἄγγελος Κυρίου καὶ τοῦ εἶπε:

— Δαβὶδ, Δαβὶδ, ὁ Κύριός μας καὶ ὁ Θεός μας σοῦ τὶς ἐσυγχώρησεν ὄλες σου τὶς ἀμαρτίες. Κι' ἀπὸ τώρα θὰ μπορῆς νά κάνῃς καὶ θαυματουργίες.

Κι' αὐτὸς ἀποκρίθηκε στὸν Ἄγγελο. — Δὲν μπορῶ νά πιστέψω ἕνα τέτοιο πρᾶγμα, καὶ πῶς τ' ἀμαρτηματά μου ποῦ εἶναι περισσότερα καὶ βαρύτερα ἀπὸ τὴν ἄμμο τῆς θάλασσας, μοῦ τὰ ἐσυγχώρησεν ὁ Θεός σὲ τόσο λίγο καιρό.

Κι' ὁ Ἄγγελος τοῦ εἶπε:

— Ἄν δὲν ἐλόγιασα καθόλου τὸ Ζαχαρία τὸν ἱερέα, ὅταν αὐτὸς δὲν μ' ἐπίστεψε ποῦ τοῦ εἶπα πῶς θ' ἀποκτήσῃ ἀρσενικὸ παιδί, παρὰ τοῦ ἔδεσα τὴ γλῶσσά του, γιὰ νά τὸν διδάξω νά μὴν ἀπιστῆ στὰ λόγια μου, ἐσένα

θά λυπηθῶ; Γι' αὐτὸ ἀπὸ τὴν στιγμήν αὐτὴ θὰ χάσης ὅλως διόλου τὴ λαλιά σου.

Τότε λοιπὸν ὁ Δαβὶδ τοῦκαμε μετάνοια καὶ τοῦ εἶπε:

—“Ὅταν ἐγύριζα ἀνάμεσα στὸν κόσμον κι' ἔκανα τὰ κακουργήματα καὶ τὰ φονικά πού ἔκανα, διατηροῦσα τὴν ὁμιλία μου· καὶ τώρα πού θέλω νὰ ὑπηρετῶ καὶ νὰ ὑμολογῶ τὸν Θεὸ μου δένεις τὴ γλῶσσά μου γιὰ νὰ μὴ μιλῶ;

Κι' ὁ ἄγγελος τ' ἀποκρίθηκεν:

—“Ὅταν θὰ κάνης τὸν κανόνά σου, τότε μονάχα θὰ μιλής. Σὲ κάθε ἄλλη ὅμως περίσταση πού θὰ βρίσκεσαι ἔξω ἀπὸ τὸν Κανόνα, θὰ εἶσαι ὅλως διόλου βουβός.

Κι' ἔτσι κι' ἐγένηκεν. Κι' ὁ ἅγιος Θεὸς τὸν ἐχρησιμοποίησε γιὰ νὰ δείξῃ τὰ θαυμάσιά του. Γιατί, ἔλεγε μὲν τὰ τροπάρια κι' ἔψαλλε τίς ὑμολογίες, ἄλλο ὅμως λόγο δὲν ἤμποροῦσε νὰ εἰπῇ. Οὔτε μικρόν, οὔτε καὶ μεγάλο. Κι' αὐτὸς πού μᾶς τὰ διηγῆθηκεν αὐτὰ μᾶς εἶπεν — Ἐγὼ τὸν εἶδα μὲ τὰ μάτια μου πολλές φορές, κι' ἔδοξολόγησα τὸν Θεόν.

Ο ΔΑΙΜΟΝΑΣ ΤΗΣ ΜΝΗΣΙΚΑΚΙΑΣ

Στὴν ἴδια τὴ Θηβαΐδα βρίσκεται μιὰ πολιτεία πού τὴν λένε Λυκῶ. Καὶ κοντά της, κι' ὡς ἕξι μίλια μακριά της, εἶναι ἓνα βουνό, πού σ' αὐτὸ μένουν καὶ κάνουν τὴν ἀσκησὴ τους πολλοὶ μοναχοί. Κι' ἄλλοι τους μένουν μέσα σὲ σπηλιές, κι' ἄλλοι τους σὲ κελλιά καὶ σὲ σκῆτες.

“Ὅταν λοιπὸν ἐπήγαμε κι' ἐμεῖς ἐκεῖ, συναντηθήκαμε μὲ τὸν ἀββᾶ Ἰσαάκ, πού ἦτανε Θηβαῖος στὴν καταγωγή του, κι' αὐτὸς μᾶς εἶπεν.

—Ἐδῶ καὶ πενήνταδύο χρόνια, τὴν ὥρα πού ἐδούλευα τὴν τέχνη μου — καὶ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνη ἔπλεκα μιὰ μεγάλη κουνουπιέρα — ἔκαμα κάποιον λάθος ἐπάνω στὴ δουλιά μου· κι' ἐστεναχωριόμουν γι' αὐτὸ πάρα

πολύ, γιατί, ὅσο και νὰ πάσχισα, δὲν μποροῦσα νὰ βρῶ, ποῦ εἶχα λαθέψει. Ἐπέρασα λοιπὸν ὅλη μου τὴν ἡμέρα μὲ στενοχώρια, καὶ δὲν ἤξερα τί νὰ κάνω.

Καθὼς λοιπὸν ἤμουνα μέσα στὴν ἀδημονίαν αὐτῆ, νάσου! καὶ μπαίνει ἀπὸ τὴν πορτοπούλα ἓνας ἄγουρος ἀκόμα νέος καὶ μεῦ λέει:

— Ἐχεις κάμει λάθος στὸ πλέξιμό σου. Δὸς μου το ὅμως, κι' ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ διορθώσω.

Κι' ἐγὼ τοῦ ἀπάντησα. — Νὰ μὴ σὲ νοιάζῃ. Φύγε ἐσὺ ἀπὸ ἐδῶ, κι' ἄς μὴν τὸ τελέψω ποτές μου.

— Κι' αὐτὸς μ' ἀπάντησε. — Τὸν ἑαυτό σου ζημιώνεις, ἂν θὰ τὸ κακοφτιάσῃς.

— Ἐσένα νὰ μὴ σὲ μέλλῃ γι' αὐτό, τοῦ ἀπάντησα.

— Μὰ σὲ λυποῦμαι, μοῦ εἶπε, γιατί πάει χαμένος ὁ κόπος σου.

Καὶ τότες τ' ἀπάντησα κι' ἐγὼ. Κακὰ καὶ ψυχρὰ ἐκάμετε, κι' ἐσὺ ποὺ ἤλθες, κι' αὐτοὶ ποὺ σ' ἔστειλαν.

— Ἐσὺ μ' ἀνάγκασες ν' ἄλλθω, μοῦ εἶπε· καὶ εἶσαι δικός μου.

— Πῶς τολμαῶς νὰ τὸ ξεστομίζῃς αὐτό, τοῦ εἶπα· καὶ μ' ἀπάντησε.

— Γιατί ἔχεις τρεῖς Κυριακὲς τώρα, ποὺ παίρνεις τὴν ἀγία Μετάληψη. Κι' ὅμως ἔχεις ἔχθηρα μὲ τὸ γείτονά σου.

— Ψέμματα λές, τοῦ εἶπα. Καὶ τότε μ' ἀπάντησεν:

— Δὲν μοῦ λές, ἔχεις γιὰ δὲν ἔχεις κάκητα μ' αὐτόν, ἐπειδὴ ἐθύμωσες μαζί του γιὰ τὰ ὄσπρια τῆς φακῆς; Μάθε το λοιπὸν, πῶς ἐγὼ εἶμαι ὁ Δαίμονας τῆς Μνησικακίας· καὶ πῶς ἀπὸ ἐδῶ καὶ στὸ ἐξῆς εἶσαι δικός μου.

Μόλις λοιπὸν ἐγὼ τᾶκουσα αὐτά, παράτησα παρευθὺς τὸ κελλί μου κι' ἔτρεξα στὸν ἀδελφό μου· καὶ τοῦκαμα μετάνοια κι' ἐσυμφιλιώθηκα μαζί του.

Ὅταν δὲ ξαναγύρισα στὸ κελλί μου, βρῆκα πῶς εἶχε κάψει καὶ τὴν κουνουπιέρα καὶ τὴ ψάθα ποὺ ἐπά-

νω της ἐγονάτιζα κι' ἔκανα τίς μετάνοιες. Καί τοῦτο, ἐπειδὴ εἶχε θυμώσει ὁ Δαίμονας ἐκεῖνος, γιατί ἐσυμφιλιωθήκαμε μεταξύ μας.

Η ΚΟΣΜΙΚΗ ΜΑΤΑΙΟΔΟΞΙΑ

Δυὸ ἀδελφία ἐζούσανε στήν Πόλη· καί ἦσαν καί οἱ δυὸ τους κοσμικοί, καί θεοφοβούμενοι πολύ, καί πολύ νηστευτές.

Ὁ ἓνας λοιπὸν ἀπὸ τοὺς δυὸ τους ἀπαρνήθηκε τὸν κόσμον· κι' ἐπῆγε στή Ραῖθου κι' ἐγένηκε μοναχός. Σάν ἐπέρασε δὲ ἀπὸ τότες ἀρκετὸς καιρός, ὁ ἄλλος του ἀδελφός πού εἶχεν ἀπομείνει κοσμικός, ἐπῆγε στή Ραῖθου, γιὰ νὰ ἰδῆ τὸν καλόγερο τὸν ἀδελφό του.

Κι' ὅταν ἔφθασεν ἐκεῖ κι' ἔμεινε κοντά του, ὁ κοσμικός ἀδελφός εἶδε τὸ μοναχὸ τὸν ἀδελφό του, πῶς ἔτρωγε στίς τρεῖς τ' ἀποσήμερον· κι' ἐσκανδαλίσθηκε γιὰ τοῦτο πολύ, καί τοῦ εἶπε:

— Ἀδελφέ μου, σάν ἦσουνα λαϊκός κι' ἔμενες ἀκόμα μέσα στὸν κόσμον, ποτέ σου δὲν ἔπαιρνες τροφή, προτοῦ νὰ βασιλέψη ὁ Ἥλιος.

— Καί τ' ἀπάντησε τότες ὁ μοναχός:

— Πραγματικά, ἀδελφέ μου, τότε πού ἐζοῦσα μέσα στὸν κόσμον, ἔπαιρνα τὴν τροφή μου ἀπὸ τ' αὐτιά μου. Καί τοῦτο, γιατί ἀπὸ ματαιοδοξία μου, μ' ἔτρεφαν τὰ παινέματα τῶν ἀνθρώπων. Κι' ὄχι μονάχα μ' ἔτρεφαν, ἀλλὰ καί ἀντισιθάθμιζαν τὸν κόπον τῆς ἀσκητικῆς ζωῆς.

ΛΑΗΘΙΝΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Δυὸ φιλόσοφοι συναπάντησαν ἓνα γέροντα ἀσκητή, καί τὸν ἐπαρεκάλεσαν νὰ τοὺς εἰπῆ κάποιο λόγο πού νὰ τοὺς φέρη ὠφέλεια. Ὁ γέροντας ὅμως ἐσώπαινε.

Τότες λοιπὸν τοῦ ξαναεῖπαν οἱ φιλόσοφοι αὐτοί.

Δὲν θὰ μᾶς εἰπῆς, Πατέρα μας, τίποτε;

Καί ὁ γέροντας τοὺς ἀπάντησεν.

— Τὸ ξέρω πῶς καί οἱ δυὸ σας εἶσθε φιλόσοφοι.

ΑΓΑΠΑΤΕ ΑΛΛΗΛΟΥΣ...

Η ΕΚΔΗΛΩΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΠΡΟΚΑΛΕΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΛΗΞΙΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΘΑΥΜΑΣΜΟΝ

Τὸ δρᾶμα τοῦ παιδιοῦ στὴ Πάτρα

Ἡ συμφορὰ πού ἐπληξε τὸ παιδάκι τῶν Πατρῶν πού, πρὶν ἀκόμη ἀντικρύσει μετὰ τὸ φῶς τῶν ἀγνῶν του ματιῶν τὴν ὁμορφίαν τοῦ κόσμου, εὐρέθηκε καταδικασμένο στὸ σκοτάδι μετὰ τὸ καρκίνωμα πού ἐσημειώθηκε στὸ ἓνα του μάτι, ἂν συνεκλόνησε τὴν ἑλληνικὴ ψυχὴ καὶ ἂν ἐδημιούργησε ἓνα πανελλήνιο ψυχικὸ συναγεμιόμ, ὑπῆρξε ταυτόχρονα καὶ μία εὐκαιρία, θλιβερὴ βεβαία, γιὰ νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ λεπτότητα καὶ ἡ εὐγένεια τοῦ ἑλληνικοῦ ἠθικοῦ χαρακτήρος καὶ τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς. Αὐτὸς ὁ συναγεμιόμ τοῦ ἀνθρωπίνου αἰσθήματος γιὰ τὸ παιδάκι τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἀχαΐας ὀρθώθηκε ὡσὰν ἓνας φωτεινὸς σταθμὸς τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς καὶ κοινωνίας, ἡ ἀκτινοβολία τοῦ ὁποίου εἶχε ἐπέκτασι καὶ πέραν ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα τῆς ἑλληνικῆς μας πατρίδος. Ἡ ἀθρόα συνεισφορὰ τῶν λαϊκῶν ἰδίως τάξεων εἰς ἓνα ἔρανον πού δὲν τὸν ὠργάνωσε καμμία πρωτοβουλία, ἀλλὰ τὸν ἐπέβαλε αὐθόρμητα ὁ ἀλτρουϊσμὸς καὶ ἡ κοινωνικὴ ἀλληλεγγύη, ὡς ἱερὴ ὑποχρέωσις τοῦ κάθε ἑλληνοῦ χωριστά, στάθηκε ὡς μιὰ ἀποκάλυψις συγκινητικὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ ψυχικοῦ κόσμου τῆς φυλῆς. Τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα δὲν ὑπῆρξεν ἀναμφισβητήτως ξένο πρὸς τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου αὐτοῦ μετὰ τὸ τόσον συναισθηματικὸν περιεχόμενον. Αὐτὸ ἀγκάλιασε τὸν ἑαυτὸ μας καὶ ἐφύσηξε εἰς τὸ ἦθός μας τὸ ἑλληνικὸ τὸ κληρονομημένο ἀπὸ τὴν ἀρχαία παράδοσι τὴν μεγάλην ἀνθρωπιστικὴν πνοήν. Τὸ χριστιανικὸ εὐαγγέλιον, μετὰ τὸν τρόπο πού γίνεται δεκτὸ καὶ ἀπὸ τὴν πλέον ἀπλοϊκῆ ἑλληνικὴ ψυχὴ, ἀποδείχθηκε ὁ φάρος στὸ δρόμον τῆς πορείας μας ἀνάμεσα στὴν κοινωνίαν. Μπροστὰ στὰ δείγματα τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ αὐτοῦ πνεύματος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀλληλεγγύης ἀπὸ τὰ κατώτερα λαϊκά

Βλέπω ὅμως πῶς δὲν εἴσθε καὶ ἀληθινοὶ φιλόσοφοι. Ὡς πότε λοιπὸν θὰ καταγίνεσθε μετὰ τὰ λόγια, ἀφοῦ πάντα σας βρῖσκεσθε σὲ ἄγνοια στὸ νὰ μιλήτε; Ἄς γίνῃ λοιπὸν ἔργον σας καὶ φιλοσοφία σας, τὸ νὰ συλλογίζώσαστε πάντα σας τὸ θάνατον· καὶ προστατεύετε τὸν ἑαυτὸν σας μετὰ τὴν σιωπὴν καὶ μετὰ τὴν γαλήνην.

Μετάφραση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

στρώματα ἀξίζει νὰ ἀποκαλυφθῆ κανεὶς εὐλαβικά. Εἶναι ὁ καρπὸς τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, ποῦ ὅσον καὶ ἂν δὲν παρουσιάζεται ἐκδηλῆ, εἶναι ἐν τούτοις καὶ ὡσὰν μία ἔμφυτη ἀπήχησις τῆς θείας ἐντολῆς «ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» ἀποδείχθηκε ριζωμένη συνείδησις τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου πάντοτε. Γιατὶ ἡ περίπτωσις τοῦ μικροῦ παιδιοῦ μὲ τοὺς μισοσβυσμένους ἡλίους τοῦ ἀγνοῦ ἀγγελικοῦ του προσώπου ὅσον καὶ ἂν συγκλονίζη βαθύτατα δὲν εἶναι ἡ μοναδική.

Τὸ αἰσθηματικὸ φῶς τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς ἔλαμψε πάντοτε εἰς κάθε περίπτωσιν καθοδηγημένο στὴν ἀκτινοβολία του ἀπὸ τὸ φῶς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πνεύματος. Ποτὲ δὲν ἔμεινε ἀνάληπτη ἡ ἑλληνικὴ καρδιά πρὸς τὴν συμφορὰ καὶ τὴν δυστυχία τοῦ πλησίον. Ἐμοιράσθηκε πάντοτε ἡ δυστυχία τὸ ξηρὸ ψωμὶ τῆς καὶ τὸ ἐμούσκεψε πολλὰς φορὲς στὸ ἴδιο ποτῆρι τῶν δακρῶν τῆς. Τὸ κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας τὶς περισσότερες φορὲς δὲν ὑπῆρξεν ὁ σπὸρος ποῦ ἔπεσε ἐπάνω στὴν ἄγονο γῆ. Ἐκαρποφόρησε κατὰ κανόνα σχεδὸν καὶ ἀπέφερε τοὺς καρπούς τῆς. Ἡ ἐργάτρια ποῦ ἔσπευσε νὰ προσφέρῃ γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ μικροῦ παιδιοῦ τῶν Πατρῶν τὸ γλίσχρο μεροκάματό τῆς καὶ ὁ φτωχὸς βιοπαλαιστὴς ὁ μονάβης ποῦ ἐπροτίμησε στερῶντας καὶ αὐτὴν τὴν οἰκογένειά του νὰ φανῆ συμπαραστάτης μὲ τὰ μικρὰ κέρδη τῆς ἡμέρας του γιὰ τὸ κινδυνεῦον νὰ βυθισθῆ ὀλότελα στὸ σκοτάδι ἄτυχο παιδάκι ὑπῆρξαν μαζί μὲ ἓνα ἄλλο πλῆθος πτωχῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὰς ἐργαζομένας τάξεις ὁ καθρέπτης τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἡ αὐθόρμητη ἐκδήλωσις τῆς συμπόνιας του καὶ ἡ προσφορὰ εἰς ἓνα ἔρανον τοῦ ἑλληνικοῦ συναισθήματος δὲν ὑπῆρξαν τυχαῖες καὶ συμπτωματικὲς ἐκφάνσεις. Ὑπῆρξαν ὑποσυνείδητες ἔστω δημιουργίαι ἐξορμήσεων ψυχικῶν μὲ βᾶθρο ἀφετηρίας τὸ ἑλληνοχριστιανικὸ πνεῦμα. Αὐτὸ τὸ πανεύμορφο ἄνθος τῆς ψυχῆς μας ποῦ φυτρῶνει ὀλομόναχο καὶ ὑψώνει τὰ πέταλά του πρὸς τὸν ἥλιο δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀφίσουμε νὰ κοιμᾶται. Ἡ ἐκκλησία μὲ τὸν κλῆρο τῆς οἰασδήποτε τάξεως θὰ πρέπει νὰ κινηθῆ γιὰ τὴν μεγαλύτερη ἀνάπτυξι αὐτοῦ. Αὐτὲς οἱ ἐκδηλώσεις γιὰ τὸ παιδάκι μὲ τὸ καρκίνωμα στὰ φτωχὰ του ματάκια θὰ πρέπει νὰ χρησιμεύσουν ὡς καινούργια ἀφετηρία προσπαθείας χριστιανικῆς γιὰ τὴν καλλιέργεια τοῦ ἄνθους, ποῦ ὑπάρχει μέσα εἰς τὴν ἑλληνοχριστιανικὴν ψυχὴ. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον θὰ πρέπει νὰ γίνῃ ἡ σφραγίδα μιᾶς ψυχικῆς μας ἀνωτερότητας. Καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα ἡ πλημμυρισμένη ἀπὸ τὸ ἄρωμα τοῦ ἄνθους αὐτοῦ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον θὰ δημιουργῆ κόσμους εὐτυχίας γύρω μας. Ἡ σωτηρία τοῦ μικροῦ παιδιοῦ μὲ τὰ μισοσβυσμένα μάτια, ἂν πραγματοποιηθῆ καθὼς εὔχονται ὅλοι, θὰ μᾶς χαρίσῃ τὴν ὠραιότερη ἱκανοποίησι καὶ χαρὰ. Καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν τέτοιες χαρὲς σπάνιες βέβαια ἢ νὰ προκαλοῦν

Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΣΙΩΝ

Ἡ βυζαντινὴ τέχνη γιὰ μένα εἶναι ἡ τέχνη τῶν τεχνῶν. Πιστεύω σὲ δαυτὴ ὅπως στὴ θρησκεία, "Ὅχι μονάχα δὲν τ' ἀρνιέμαι, ἀλλὰ μοῦ δίνει μεγάλη ἱκανοποίηση ὅποιος μοῦ τὸ λέει, τίς περισσότερες φορές γιὰ κατηγορία. Μονάχα ἡ τέχνη αὐτὴ θρέφει τὴν ψυχὴ μου μὲ τίς βαθεῖες καὶ μυστηριώδεις δυνάμεις τῆς, αὐτὴ σβύνει τὴ δίψα ποὺ αἰσθάνομαι μέσα στὴν ξερὴ ἔρημο ποὺ μᾶς ζώνει.

Εἶμαι σὲ θέση, ὅσο λίγοι, νὰ ἀναλύσω τὰ ἔργα τῆς τέχνης ἄλλων ἐποχῶν, καὶ νὰ ἐκθέσω τὰ συναισθήματα ποὺ γεννοῦν μέσα μας, γιὰτὶ κι' ἐγὼ εἶμαι ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μου, μὲ τίς ἐπιδράσεις τῆς παγκοσμίας τέχνης. Δὲν εἶμαι ἀμύητος. Ἰσχυρίζομαι ὅτι μπορῶ νὰ πῶ πράματα ἀξιοπρόσεχτα, γιὰ τοὺς Φλαμανδοὺς, γιὰ τοὺς Φλωρεντιανοὺς, γιὰ τοὺς Βενετσάνους, γιὰ τὸν Γκόγια, γιὰ τοὺς μοντέρνους, γιὰ τὴν κινεζικὴ τέχνη κλπ., κι' ἂν ἤθελα νὰ ἀσχοληθῶ μ' αὐτὰ θὰ πέρανα γιὰ σοφός. Ἀλλὰ ἐγὼ πιστεύω στὸ Κοράνιό μου. Μπροστὰ στὴ βυζαντινὴ τέχνη, οἱ ἄλλες μοῦ φαίνονται ἐλαφρές, ατυρβάζουσαι περὶ πολλὰ, ἐνῶ ἐνός ἐστι χρεία». Αὐτὸ τὸ ἕνα ὅποιος τῶνοιωσε, τῶνοιωσε. Ἀναρωτιέμαι πολλὰς φορές πῶς ἀξιώθηκε ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ θεῖα χάρις νὰ πιάσει τὸ ἄπιαστο, νὰ ἐκφράσει τὸ ἀνέκφραστο καὶ νὰ τὸ ἐκφράσει μὲ μέσα τόσο θετικὰ καὶ ἀπλά: οὔτε σοφίες μάταιες, οὔτε προοπτικὴ, οὔτε ψεύτικη ἐξαύλωση, μὲ ἀχνοὺς τόνους, οὔτε αἰσθηματολογία θεατρικὴ καὶ ἀνόητη. Ὅλα εἶναι αὐστηρά, ὑποβλητικὰ στὸ ἔπακρο, κόσμοι μυστηριώδεις διαφαίνονται κάτω ἀπὸ τὴ φαινομενικὴ ἀφέλεια καὶ ἀπλοϊκότητα. Ἐνα σκαντάλι κατεβαίνει στὰ βάθη τῶν ὠκεανῶν τῆς ψυχῆς καὶ σὲ στιγμὴ ποὺ πολλοὶ νομίζουσι πῶς δὲν πάγει περὶ κάτω ἀπὸ μιὰν ὄργιάν, ἐκεῖνο φτάνει σὲ κόσμον ποὺ δὲ ζυγώνει κανέναν. ἌΨαυέτω μηδαμῶς χεῖρ ἀμυή-

μιὰ ψυχικὴ μας ἀνάτασι. Ὁ κλῆρος μὲ τὴν ἐκτέλεσι τῆς μεγάλης ἀποστολῆς του θὰ πρέπει νὰ εἶναι ὁ πρωτοπόρος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ χριστιανικοῦ συναισθηματικοῦ μας κόσμου. Ἡ ἀλληλεγγύη πρὸς τὸν πάσχοντα πλησίον μας καὶ ἡ εἰσφορὰ μας εἰς τὸν ψυχικὸν ἔστω ἔρανον ὑπὲρ αὐτοῦ θὰ πρέπη νὰ ἀποτελῇ τὸ ἔργον τοῦ καλοῦ ποιμένος ἀνάμεσα καὶ εἰς τὸ πλέον μικρὸν ποίμνιόν του. Ἐνα ἔργο ποὺ χρειάζεται καὶ πίστι μεγάλη καὶ ἀκλόνητη γιὰτὶ ὅ,τι διέκρινε πάντοτε καὶ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς σὲ περιπτώσεις, ποὺ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀγάπης καὶ φιλαλληλίας εἶναι ἐπιτακτικὴ, ὑπῆρξεν ἡ πίστις ποὺ ἴσως νὰ μὴ σημειοῦται σὲ ἄλλους λαοὺς.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

των». «Οποιος δὲν κατάλαβε τούτη τὴ μυστηριώδη γλῶσσα ἀποθέμενος πᾶσαν τὴν βιοτικὴν μέριμναν», δὲν θὰ τὴν καταλάβει μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του, ἡ ρίζα τῆς ψυχῆς του θὰ μείνει ξερὴ ἀπὸ τὴ δροσιὰ τοῦ οὐρανοῦ.

Ἡ γλυκύτητα αὐτῆς τῆς τέχνης εἶναι ἀποκαλυπτική. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ μικρολογίες, δὲ βρίσκουνε νὰ ποῦνε γι' αὐτὴ τὴν τέχνη ἄλλο ἀπὸ λογικὲς (τάχα) παρατηρήσεις, γιὰ στραβὰ πόδια, ἀφύσικα κορμιά καὶ τέτοια παρόμοια, τὸ βαθὺ ὅμως ἀνθρώπινο περιεχόμενό της ποῦναι τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, πῶς νὰ τὸ ζυγώσουνε μὲ τέτοια μέσα; Κι ὅταν τὴν ἐπαινοῦν, τότε λένε τὰ χειρότερα, ἀνόητες παρατηρήσεις, κοινοτοπίες.

Γιὰ νὰ ἐπικοινωνήσῃ ὁ ἄνθρωπος μ' αὐτὸ «ποῦναι φωτιά καὶ καίει τοὺς ἀνάξιους», δὲν ὠφελεῖ κανένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ χοντροειδῆ ἐργαλεῖα ποὺ λέγονται: ἐξυπνάδα, μόρφωση, ρητορεία, διπλώματα, ἀνάλυση κλπ., ἀλλὰ χρειάζεται ἓνα τιμιώτατο πρᾶμα, ποὺ βρίσκεται πολλὲς φορές στὸν ἀπλοϊκώτερο ἄνθρωπο καὶ ποὺ εἶναι κάποια μαγικὴ ἰδιότητα, ποὺ κάνει νὰ ἀποκαλυφτεῖ στὸν ἄνθρωπο ἢ ἄβυσσος τῆς θεϊκῆς ἁρμονίας τοῦ κόσμου. «Ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἐπὶ τὸν πρᾶον καὶ ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον!» Ψυχὲς βαθεῖς καὶ κλειστὲς ἔχουν τὸ κρυφὸ προνόμιο νὰ μνηθοῦν σ' αὐτὴ τὴν ἀποκάλυψη.

Ἐκεῖνος λοιπόν, ποὺ ἔχει αὐτὴ τὴ χάρη, αὐτὸς μονάχα καταλαβαίνει τὴ μυστικὴ καὶ ἀπόκοσμη γλῶσσα ποὺ μιλά ἡ Ἄνατολή, τὸ Βυζάντιο. Στὰ ἔργα αὐτῆς τῆς «μυστικῆς Σιών», βρίσκει τὴν πηγὴ καὶ ξεδιψᾷ, ὅποιος φλέγεται ἀπὸ τὴ δίψα τῆς πρωτοτυπίας. «Ὅταν μπαίνει σ' ἓνα ρημοκλήσι Βυζαντινὸ, περιμένει νὰ βρεῖ στίς ζωγραφιὲς του κάτι τι ἀποκαλυπτικὸ (δηλ. πρωτότυπο), κάτι ποὺ ὑποβάλλει πρᾶγματα μυστηριώδη, ἐνῶ μπορεῖ νὰ περάσῃ μιὰ μεγάλῃ πινακοθήκῃ τῆς Εὐρώπης, χωρὶς νὰ ἱκανοποιήσῃ ἓναν τέτοιο μύχιο πόθο. Στὸν πρωτόγονο ὅμως ζωγράφο ποὺ ζωγράφισε «χωρὶς πρωτοτυπία» (κατὰ τοὺς εἰδικούς) βρίσκεται ἡ ἀληθινὴ πρωτοτυπία, ποὺ δὲν εἶναι ὁ καινούργιος συνδυασμὸς ἀπὸ χρώματα καὶ σχήματα, μέσα σὲ μιὰν ἀντίληψη καθωρισμένη ἀπὸ πρὶν ἀπὸ τὴ φύση, ἀλλὰ ποὺ εἶναι ἡ ὑποβολὴ κόσμων καὶ συναισθημάτων μὲ ἐντελῶς πνευματικὰ μέσα, μὲ τὸν ἀπροσδιόριστο παλμὸ τοῦ χεριοῦ, μὲ μιὰ κίνηση ἀστάθμητη τῆς ψυχῆς: ἓνα χέρι παράξενο, ἓνα σκύψιμο τῆς κεφαλῆς, ἓνα ροῦχο, ποὺ οἱ πτυχὲς του ἀνεμίζονται στὸν ἀέρα, ποὺ πνέει πέρα ἀπὸ τὴ γῆ, ἓνα χρῶμα ποὺ θυμίζει τὸ βυθὸ τῆς θάλασσας, ἓνας βράχος ἐξωτικός, ἓνα ἀγριοδέντρι, ποὺ σὲ φέρνει κοντὰ στὴ μυστηριώδη σύσταση τοῦ κόσμου. Τὰ χρώματα καὶ τὰ

σχήματα διατηροῦν τὴν ὑποβλητικὴ δύναμη, γιατί δὲν μετασκευάζονται ἀπὸ τὸν τεχνίτη γιὰ νὰ παραστήσουν κάτι τι φυσικὸ, ἀλλὰ δουλεύονται μὲ τρόπον ὥστε νὰ γίνεи πειδ ἔντονη ἢ ἐκφραστικὴ τους ιδιότητα καὶ ἡ ἀποκαλυπτικὴ τους δύναμη. Ὅποιος τὸ νοιώσει αὐτό, θὰ μείνει στὸ ἐξῆς ἀπαθῆς στὰ ἐξωτερικὰ θέληγτρα καὶ στὶς ἄσκοπες τελειότητες.

Τὰ ἔργα τῆς βυζαντινῆς τέχνης εἶναι τὰ πειδ ἀποκαλυπτικὰ πού ἔκαμε ὁ ἄνθρωπος, στὴν ἀρχιτεκτονικὴ, στὴν ποίηση, στὴ μουσικὴ, στὴ ζωγραφικὴ: Τὸ «Φῶς ἱλαρόν», ποίημα Ἀθηνογένους τοῦ μάρτυρος, ἡ ρεμβώδης μελωδία τοῦ Χερουβικοῦ ἢ τοῦ Κοινωνικοῦ, βυθίζουи τὴν ψυχὴ στὸ μυστηριῶδες ἡμίφως τῆς Ἀνατολῆς. Αὐτὸς ὁ μυστικισμὸς δὲν ἔχει καμμιὰ σχέση μὲ τὸν ἀρρωστιάρικο μυστικισμὸ τοῦ βορρᾶ, ἀλλὰ εἶναι γεμάτος ὑγεία, εὐτυχία καὶ πλοῦτο, κι' ἄς εἶναι ἀσκητικὸς καὶ αὐστηρὸς.

Ἐνα δεῖγμα πολὺτιμης ἀποκαλυπτικῆς ζωγραφικῆς εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Ἡ παράσταση αὐτὴ δημιουργήθηκε στὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας, σὲ ἐποχὴ, δηλαδὴ, καταδικασμένη ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς τέχνης. Καὶ μολαταῦτα, εἶναι ἡ καταπληχτικώτερη πραγματοποίηση! Ὁ Ἅγιος Γιάννης παριστάνεται ὅμοιος μὲ ἀγριοπούλι, μὲ ὄρσιο, κοκκαλιάρης, μὲ χέρια καὶ ποδάρια καλαμένα, ἠλιοψημένος, μὲ κάτι μεγάλες φτερουῖγες γυπὸς. Στέκεται κουρνιασμένος σὲ ἔρημο τόπο, ἐπάνω σὲ βράχια ἀσβολερά καὶ κατάξερα, μὲ τὸνα χέρι κάνει τὴ μυστηριῶδη χειρονομία τῆς εὐλογίας, καὶ στ' ἄλλο κρατᾶ ἕνα χαρτί πού γράφει τὸ παράπονό του, σὰ νὰ λέγει στὸ Χριστὸ πού σκύβει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ. Στὴ μιὰ γωνιά, στὸ κάτω μέρος, εἶναι ἀπιθωμένο μέσα σὲ μιὰ χρυσὴ γαβάθα, τὸ κομμένο κεφάλι του, καὶ στὴν ἄλλη γωνιά εἶναι φυτρωμένο σὲ μιὰ ξερὴ πέτρα ἕνα δέντρο ἄγριο καὶ βασανισμένο, σὰν τὸν Πρόδρομο, μιὰ βαλανιδιά, μὲ μιὰν ἀξίνα καρφωμένη ἀπάνω στὸ κορμὶ τῆς. Τὸ ροῦχο του εἶναι πράσινο λαδί, συμβολικὸ χρῶμα ἁρμονισμένο μὲ τὸ πρόσωπο πού τὸ φορεῖ.

Πόσες φορές ἄραγε ὁ ἄνθρωπος ἀξιώθηκε νὰ δημιουργήσει τέτοιες ὀπτασίες, τέτοια τρομερὰ ἔργα, σὰν τὸν Πρόδρομο, καὶ σὰν τὸ «Φῶς ἱλαρόν», ποίημα Ἀθηνογένους τοῦ μάρτυρος!

Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

«Γέρας καὶ τιμὴν κεκτημένη, ἡ Ἐκκλησία τὸν Σταυρὸν σου, καὶ τὰς σεβασμίους Εἰκόνας, καὶ τῶν Ἁγίων τὰ ἐκτεπώματα, μετ' εὐφροσύνης Δέσποτα, καὶ θυμηδίας ἀγάλλεται».

(Ἀπὸ τὴν ὑμολογίαν τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας).

ΠΑΡΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΑΣ ΠΑΥΛΟΥ...

(Διδάγματα για τους ποιμένες της 'Εκκλησίας από τον βίο και τὰ κείμενα τοῦ μεγάλου 'Αποστόλου).

«Ὑμεῖς ἐπίστασθε... πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγε- νόμην» (Πράξ. κ' 18). Ὁ Παῦλος μιᾶς στοὺς πρεσβυτέρους — τοὺς ἀνωτέρους κληρικούς, — τῆς Ἐφέσου. Κι' ὁ λόγος του, πρὸ περι- ληψί του δίνει ὁ ἱερός Λουκᾶς σ' αὐτὸ τὸ κεφάλαιο τῶν Πράξεων, εἶναι καμωμένος ἀπὸ δυὸ εἰδῶν ῥήσεις. Μὲ τις μέν, ὁ ἀπόστολος προβάλλει τὸν ἑαυτό του καὶ τὸ ἔργο του ὡς παράδειγμα πρὸς μίμησι. Μὲ τις δέ, ἀραδιάζει ὑποθήκες, ὁδηγίες καὶ συμβουλές γιὰ τὸ ποιμαντικὸ ἀξίωμα τῶν ἀκροατῶν του.

Ἀρχίζοντας, λοιπόν, αὐτὸ τὸ κατασκευτικὸ καὶ γεμᾶτο ἐξαί- σια νοήματα μάθημα ποιμαντικῆς, ὁ Παῦλος καλεῖ τοὺς κληρι- κούς, πρὸ τὸν ἀκούει, νὰ θυμηθοῦν τὴν συμπεριφορά του καθ' ὄλο τὸ χρονικὸ διάστημα πρὸ βρισκόταν ἀνάμεσά τους, ὅταν ἔσπερνε τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ σ' ἐκεῖνα τὰ μέρη.

Πῶς συμπεριφερόταν;

«Δουλεύων τῷ Κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης» (Πράξ. κ' 19). Ὑπερακοντιστῆς ὄλων τῶν ἀρετῶν, δὲν ἦταν δυνατὸν παρὰ πρῶτό του μέλημα νὰ ἔχη πῶς νὰ ἐπιδίδεται στὴν ταπεινο- φροσύνη, πῶς νὰ φθάνη στὰ ἄκρα της, πῶς νὰ τὴν ὑπερβάλλῃ πρὸς ὅλες τις κατευθύνσεις. Γιατὶ αὐτὴ εἶναι τὸ κρηπίδωμα καὶ τὸ ἐπιστέγασμα ὄλων τῶν ιδιοτήτων τοῦ Χριστιανοῦ, τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὠμέγα τῆς μιμήσεως τοῦ Κυρίου, ἢ πρὸ ἐλκυστικὴ κι' ἢ πρὸ ἀπαραίτητη, ἢ πρὸ πρωταρχικὴ κι' ἢ πρὸ ἀροτελεύτια ἀπὸ κάθε ἄλλῃ ἀρετῇ. Δὲν λέγει ὁ Ἀπόστολος «δουλεύων τῷ Κυρίῳ μετὰ ταπεινοφροσύνης», ἀλλὰ «δουλεύων μετὰ πάσης ταπεινοφρο- σύνης». Ἐξασκουῖσε τὴν ταπεινοφροσύνη μὲ ἀρραγῆ συνέπεια καὶ συνέχεια, ἐπιδιδόμενος σὲ ὅλες τις μισφές της, πραγματοποι- ῶντάς τὴν μὲ κάθε τρόπο, πρὸ τοῦ ἔπεφτε στὸ χέρι. «Μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης», τί ἔκανε; Δὲν χρησιμοποιεῖ ἄλλο ῥῆμα γιὰ νὰ δείξῃ τὴν ὑψηλὴ ποιότητα καὶ τὴν ἀπόκρημνη δόξα τῆς ἀπο- στολῆς του. Ἀλλὰ σπεύδει νὰ ἀναζητήσῃ τὸ πρὸ χαμηλό, τὸ πρὸ τιποτένιο ῥῆμα ἀπ' ὅσα τοῦ παρουσίαζε ἢ πλουσία διάνοιά του, τὸ ῥῆμα «δουλεύω» (ὑπηρετῶ ὡς δοῦλος). Καὶ μ' αὐτὸ χαρακτηρίζει τί ἔκανε. Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά, πρὸ καταφεύγει σ' αὐτὴ τὴν ἔννοια, ἐμφανίζοντας τὸν ἑαυτό του. Στις ἐπιστολές του, βλέπουμε ἔτσι ν' ἀρχίζει. Τοποθετεῖ πλάι στὸ ὄνομά του τὸ ἐπίθετο δοῦλος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴ ἡ διαβεβαίωσις, αὐτὴ ἡ κορωνὶς τῆς ταπεινοφροσύνης εἶναι τὸ προοίμιον ὄλων τῶν διαπιστευτηρίων,

μέ τὰ ὁποῖα ὁ πρῦτανις τῶν Ἀποστόλων, ἡ κορυφή τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ἐπισκιαστής τῶν ἀγγέλων ἀκόμη, ὁ μέγας κ' ἄφθαστος Παῦλος παρουσιάζεται μπροστά στους συνανθρώπους του.

«Καὶ πολλῶν δακρύων» (Πράξ. κ' 19). Τὴν πολιτεία του δὲν τὴ διέκρινε μονάχα ἡ ἀπόλυτη ταπεινοφροσύνη, ἀλλὰ τὴ στόλιζαν καὶ τὰ πολλὰ δάκρυα. Πρὶν ὁ βίος του ἐπισφραγισθῆ μετὰ τὴ σπονδὴ τοῦ αἵματος, ποὺ χύθηγε μετὰ τὸν ἀποκεφαλισμὸ, ὁ Παῦλος ἔχυνε κάθε μέρα καὶ κάθε νύχτα τὸ αἷμα τῆς ψυχῆς του, ὅπως ἀποκάλεσαν εὐστοχα τὸ δάκρυ. Ἔχυνε πολλὰ δάκρυα. Μιλῶντας στὸν Κύριο μετὰ τὴν προσευχὴ καὶ μιλῶντας στους ἀνθρώπους μετὰ τὸ κήρυγμα. Δάκρυα ἰκεσιῶν καὶ δάκρυα ἀγάπης γεμάτης ἀγωνία.

«Καὶ πειρασμῶν» (Πράξ. κ' 19). Ἡ διαδρομὴ του δὲν ἦταν ἀπαλλαγμένη ἀπὸ κατατρεγμοὺς κ' ἐμπόδια καὶ δυσκολίες. Αὐτὰ τὰ τρία ὑπενθυμίζει στους ἀκρατάς του ὁ Παῦλος ἀπὸ τὴ ζωὴ του ἀνάμεσά τους. Τὸ ταπεινὸ του φρόνημα. Τὴν ψυχικὴ του τρυφερότητα. Καὶ τίς ἀντιξοότητες, ποὺ πῆγαιναν ἀπὸ τὸν συντρίψου. Καὶ προσθέτει: «Παρ' ὅλες τίς ἐπιβουλὰς τῶν Ἰουδαίων».

«Οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφερόντων τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξας ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους» (Πράξ. κ' 20). Δὲν ἄφησα καμμιά εὐκαιρία, δὲν παράτησα κανένα πρόσφορο μέσον γιὰ νὰ σᾶς ἀναγγεῖλω τὸ μήνυμα τῆς σωτηρίας καὶ νὰ σᾶς διδάξω μετὰ κάθε φροντίδα τὸ Εὐαγγέλιο. Τὸ κήρυγμά μου ὑπῆρξε ἀφυπνιστικὸ κ' ἐποικοδομητικὸ. Δὲν σᾶς ἔβγαλα ἀπλῶς ἀπὸ τὴν πλάνη, ἀλλὰ ἐπίσης σᾶς εἰσήγαγα καὶ σᾶς καθωδήγησα στὶς λεπτομέρειες τῆς πίστεως. Σᾶς βρῆκα στους δρόμους καὶ στὶς πλατεῖες γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχω αὐτό. Ἀλλὰ δὲν περιορίστηκα ὡς ἐκεῖ. Μπῆκα καὶ στὰ σπίτια σας. Δὲν κατέβασα τὴ σημαία τοῦ Εὐαγγελίου μπροστά στὶς ἐπιθέσεις τοῦ κόσμου καὶ τοῦ κοσμοκράτορος. Ἔδωσα ὅλες τίς μάχες τοῦ Εὐαγγελίου μετὰ ἀπτόγη δύναμι, χωρὶς ἀμηχανίες καὶ δισταγμοὺς καὶ συμμαζέματα.

«Διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλλησι τὴν εἰς τὸν Θεὸν μετάνοιαν καὶ πίστιν, τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν». Ἐξήγγειλε χωρὶς διάκρισι, σὲ ὁμοεθνεῖς του κ' ἄλλοφύλους, σὲ Ἰουδαίους καὶ σὲ εἰδωλολάτρες τὴν ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ, καλῶντας κάθε ψυχὴ νὰ ἐπιστρέψῃ στὸν ἀληθινὸ Θεό, στὸν δρόμο τῆς πίστεως στὸν Υἱὸ Του τὸν Μονογενῆ.

Αὐτὴ ἡ ὑπόμνησις, δὲν ἔγινε ἴσως ἀντιληπτὸ ἀπὸ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου, γιὰ ποιὸ λόγο βγῆκε ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ Παύλου. Δὲν ἄργησεν, ὅμως, νὰ καταλάβου, τὴν αἰτία ἀπὸ τὰ ἐπόμενα, ποὺ ἄκουσαν.

Τοὺς πληροφορήτε, λοιπόν, κατόπιν ὅτι πῆγαινε στὴν Ἱερου-

σαλήμ και ὅτι δὲν ἐπρόκειτο πλέον νὰ ξαναἰδοῦν τὸ πρόσωπό του. Ἀπὸ ἐκεῖ και πέρα, ὁ βίος του θὰ ἔπαιρνε σαφῆ στροφή πρὸς τὸ μαρτυρικό τέλος. Τὸ πνεῦμα τὸ "Ἄγιο τὸν εἶχε προειδοποιήσει ἔμμεσα γι' αὐτό. Ἐπομένως ἦταν ἀναγκαία ἡ σύναξις ἐκεῖνη στὴ Μίλητο. "Ὅχι σὰν ἀπλῆ ἀποχαιρετιστήριος συγκέντρωσις, ἀλλὰ και γιὰ ἓνα ἄλλο λόγο, πὺδ πρακτικό και σπουδαῖο. Ὁ Παῦλος, ὁ μέγας στρατηγὸς τῆς Χάριτος, ἐγκαταλείποντας ἐκεῖνα τὰ μέρη γιὰ πάντα, αἰσθάνθηκε τὴν ἀνάγκη νὰ δώσῃ ὁδηγίες και κατευθύνσεις στοὺς ἀξιωματικούς, πὺδ ἄφηγε ἐκεῖ, γιὰ νὰ συνεχίσουν τὸν πόλεμο τοῦ Χριστοῦ. Μετά, λοιπόν, ἀπὸ τὴν ὑποδειγματικὴ ὑπόμνησι τῆς δικῆς του συμπεριφορᾶς και μετὰ τὴν πληροφορία ὅτι τὸν κατευόδωναν γιὰ στερνὴν φορὰ, τοὺς δίνει τὶς ὑποθήκες και τὶς συμβουλές τῆς ἀφθαστης πνευματικῆς του πείρας και τῆς πατρικῆς του καρδιάς.

«Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς και παντὶ τῷ ποιμνίῳ» (Πράξ. κ' 28). Ἀκοίμητη νὰ εἶναι ἡ προσοχή σας πάνω ὄχι μόνο στὸ ποίμνιο, ἀλλὰ και στὸν ἑαυτό σας. "Ὡ, τί μεγάλη ἀλήθεια τόνισε τὸ στόμα τοῦ Παύλου γιὰ τοὺς ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας! "Ἄν κάθε πιστὸς πρέπει νὰ ἀγρυπνῇ πάνω στὴν ψυχικὴ του ἀκεραιότητα, ὁ ποιμὴν εἶναι ἀνάγκη νὰ προσέχη διπλότερα. Ἡ προσοχή του πάνω στὸ ποίμνιο εἶναι κούφια λέξις, ὅταν δὲν προϋποτίθεται ἡ προσοχή πάνω στὸν ἑαυτό του. Γιατὶ μονάχα ἐκεῖνος ὁ ποιμὴν πὺδ ξέρει νὰ φυλάῃ τὴν ψυχὴ του και τὸ σῶμα του ἀπρόσβλητα ἀπὸ τὶς ἐφόδους τοῦ Πενηροῦ, ξέρει νὰ φυλάῃ και τὰ πνευματικά του τέκνα. "Ὅταν ὁ ἴδιος μένει ἄτρωτος, θὰ ὑπερασπισθῇ τελεσφορώτατα τοὺς πιστούς, πὺδ τοῦ ἐμπιστεύθηκε τὸ "Ἄγιο Πνεῦμα.

«Ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ "Ἄγιον ἔθετο ἐπίσκοπους» (Πράξ. κ' 28). Πάνω σ' αὐτὸ τὸ ποίμνιο σᾶς τοποθέτησε ὁ Παράκλητος ἐπίσκοπος, δηλαδὴ βιγλάτορες, πὺδ προορισμὸ σας ἔχετε νὰ τὸ προστατεύετε ἀπὸ κάθε κίνδυνο, βλέποντας πρῶτοι ἐσεῖς κάθε ἀπειλή, πὺδ φαίνεται στὸν ὀρίζοντα. Ἐπίσκοπους, δηλαδὴ ἐπιτηρητάς. Προορισμὸ σας ἔχετε ὄχι μόνο νὰ ἀντιλαμβάνεσθε τί ἀνακύπτει γύρω ἀπὸ τὸ ποίμνιο, ἀλλὰ και τί συμβαίνει στὸ ἴδιο τὸ ποίμνιο, ὡς εἰ νὰ διορθῶντε τὰ κακῶς κείμενα και νὰ καταστρέφετε κάθε ἐκδήλωσι ἀμαρτίας. Κι' εἴστε ἐπίσκοποι, εἴσθε ποιμένες και ταγοὶ τοῦ πληρώματος, ὄχι ἀπὸ δικὴ σας προαίρεσι, οὔτε ἀπὸ τιμὴ κι' εὐθύνη πὺδ σᾶς ἐπώμισαν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ ἀπὸ διορισμὸ κι' ἀνάθεσι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Αὐτὸ εἶναι πὺδ σᾶς τοποθέτησε στὸ ζῆλευτὸ κι' ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους κληρικὸ ἀξίωμα. Προσέχετε, λοιπόν, σὰν πραγματικοὶ ἐπίσκοποι, τοποθετημένοι πάνω ὄχι μόνο ἀπὸ τὸ ποίμνιο, ἀλλὰ — αὐτὸ δὲν εἶναι καθόλου παράλογο—και πάνω ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό σας.

«Εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι, τοῦ ποιμνίου» (Πράξ. κ' 29). Τὸ ξέρω ἀπὸ τῶρα καὶ σᾶς προειδοποιῶ. Μετὰ ἀπὸ λίγο, ὅταν ἐγὼ δὲν θὰ βρισκῶμαι πλέον μαζί σας, θὰ συμβῆῖ κάτι φοβερό. Θὰ πηδῆσουν μέσα στὴν μάνδρα τῶν ἐκκλησιῶν σας βαριοὶ λύκοι, θηρία ἀνήμερα κι' αἰμοβόρα, ποὺ δὲν θὰ ἔχουν καμιὰ λύπησι γιὰ τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ θὰ χυθοῦν ἀνάμεσά τους γιὰ νὰ τὰ κατασπαράξουν. Θὰ εἶναι παρείσακτοι αἰρετικοί, ποὺ θὰ ἔλθουν ἀπὸ ἄλλα μέρη. Ἡ προσοχή σας, λοιπόν, πρέπει νὰ εἶναι μεγάλη γι' αὐτὸν τὸν εἰδικὸ λόγο ἐπίσης. Ἐγκαίρα ἔτσι κι' ἀποτελεσματικὰ θὰ ἀντιμετωπίσετε τὸ κακὸ καὶ θὰ τὸ ἐξουδετερώσετε.

«Καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διαστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν» (Πράξ. κ' 30). Ἄλλὰ τὸ πιὸ φοβερὸ θὰ εἶναι ἄλλο. Δὲν θ' ἀπειληθῆῖ ἡ ἐνότης κι' ἡ καθαρότης τῶν ἐκκλησιῶν σας μονάχα ἀπὸ εἰσπηδητὰς. Θὰ προβάλουν κι' ἀπ' ἀνάμεσά μας διαστροφεῖς τῆς ἀληθείας, κάνοντας παραсунаγωγές, δημιουργῶντας φατρίες καὶ προσπαθῶντας νὰ τραβήξουν μὲ τὸ μέρος των τοὺς πιστοὺς.

«Διὸ γρηγορεῖτε» (Πράξ. κ' 31). Ὡς ἀληθινοί, λοιπόν, ἐπίσκοποι, ἐπιβλέπτορες πρὸς τὰ ἔξω καὶ πρὸς τὸ ἐντὸς, μὴ δώσετε νυσταγμὸ στὰ βλέφαρά σας, ἀλλὰ σταθῆτε ἄγρυπνοι, σὲ διαρκῆ ἐγρήγοροι. Ἄν σᾶς πάρῃ ἡ νύστα, ἂν πέσετε στὴν παραμικρῆ ἀκηδία, ἂν δὲν μείνετε ὄρθιοι κι' ἀνοιχτομάτηδες, οἱ ἀπὸ ἔξω λύκοι κι' οἱ ἀπὸ μέσα ὅμοιοί τους θὰ κατασπαράξουν τὴν Ἐκκλησία, θὰ σπάσουν τὴν ἐνότητα, θὰ ἀμαυρώσουν τὴν ἀλήθεια, θὰ διαστρέψουν τὴν πίστι, θὰ συντρίψουν τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ.

«Μνημονεύοντες, ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νουθετῶν ἓνα ἕκαστον». (Πράξ. κ' 31). Ἴδου τὸ πρότυπον τῆς συμπεριφορᾶς τῶν ποιμένων πρὸς τὰ πνευματικὰ τους τέκνα. Ἀδιάκοπη, μέρα καὶ νύκτα καὶ μὲ ἀπειρη τρυφερότητα νουθεσία καὶ ποδηγέτησις («ἐνὸς ἑκάστου») ἀπ' αὐτά. Ὅχι γενικὴ ἐπιστάσις, ὄχι καθολικὴ ἀπλῶς φροντίδα καὶ μέριμνα, ἀλλὰ προσωπικὴ γιὰ τὸ καθένα φυτὸ ἀπασχόλησις καὶ καλλιέργεια στὸ περιβόλι αὐτοῦ τῶν ψυχῶν, ποὺ λέγεται Ἐκκλησία.

Θυμηθῆτε, λέγει ὁ Παῦλος στοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου, τί ἔκανα ἐγὼ κατὰ τὰ τρία ἐκεῖνα χρόνια, ποὺ ἤμουν ἀνάμεσά σας κι' ἀνάλογα, ἀντιγράφοντάς με, κάνετε κι' ἐσεῖς. Ὁ Ἀντίδικος δὲν θὰ χυτῆσῃ γενικὰ μόνο, ἀλλὰ ἀποβλέποντας σὲ κάθε πιστό. Ὅπως, λοιπόν, ἐγὼ δὲν ἔπαυα νὰ σᾶς νουθετῶ χωριστὰ τὸν καθένα, νὰ σᾶς γνοιάζουμαι ἰδιαίτερα τὸν καθένα, νύκτα

και μέρα και με δάκρυα, ἔτσι κι' ἐσεῖς οἱ διάδοχοί μου, οἱ ἀντικαταστάται μου νὰ κάνετε στὰ πνευματικά σας παιδιά. "Ἄν δὲν παρουσιάσετε αὐτὴ τὴν ἐπὶ μέρος σιοργὴ και φροντίδα, ἂν ἡ πατρικὴ σας ἀγάπη δὲν φθάσῃ σ' αὐτὸν τὸν καταμερισμό, τότε θὰ ἀπειληθῇ πραγματικὰ τὸ σύνολο, τότε ἡ Ἐκκλησία θὰ μείνῃ ἔκθετη σὶν Διάβολο, τότε ἡ ἐνότης της θὰ θρυμματισθῇ.

«Ἀργυρίου ἢ χρυσοῦ ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα» (Πράξ. κ' 33). Καὶ μία ἄλλη ὑπόμνησις σᾶς εἶναι ἀπαραίτητη ἀπὸ ὅσα εἶδατε στὴ συμπεριφορὰ μου. Ἡ ἀφιλοχρηματία, ἡ ἀνιδιοτέλεια, τὸ λιτοδίαιτο, ἡ ἀποστολικὴ πτωχεία μου. Δὲν ἀρκεῖ ὁ ζῆλος, ἡ φλόγα τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν θείων ἐπιδιώξεων. Ὁ ποιμὴν πρέπει νὰ εἶναι κι' ἀπαλλαγμένος ἀπὸ κάθε ὕλικὴ πολυτέλεια. νὰ μὴ ἀποδείχεται βάρος στὸ ποίμνιό του. Δὲν πρόκειται γιὰ ἓνα στολίδι ἀποκλειστικὰ ἡμῶν τῶν ἀποστόλων, ἀλλὰ γιὰ μιὰ ἀπαραίτητη προϋπόθεσι πού ἀφορᾷ ὅλους τοὺς συνεχιστὰς μας. "Ὅπως ἐγώ, λοιπόν, δὲν εἶχα προσκολλημένη τὴν καρδιά μου στὸ χρυσάφι, στὸ ἀσῆμι και στὰ ἀκριβὰ φορέματα, ἔτσι κι' ἐσεῖς, ἀκολουθώντας τὰ ἔγνη μου, νὰ μὴ προσκολλᾶσθε σ' αὐτά. "Ἄν τὸ λάθετε, τότε ἡ φλόγα τοῦ ζήλου σας θὰ μαρανθῇ, ὁ λόγος σας δὲν θὰ βρῇ ἀπήχησι κι' οἱ ψυχές, πού ὁ Κύριος σᾶς ἐμπιστεύθηκε, θὰ σᾶς ξεφύγουν.

«Μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπε· μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν» (Πράξ. κ' 35). Ἄλλὰ ἄς μὴ τελειώσω μὲ δικὰ μου λόγια. Ἄς ἐπισφραγίσω τὴν ὁμιλία μου μ' ἓνα μακαρισμὸ τοῦ Κυρίου. Αὐτὸς εἶπε: μακάριο εἶναι νὰ προσφέρῃ κανεὶς παρὰ νὰ παίρῃ. Ἄν γιὰ κάθε πιστὸ εἶναι μεγάλο προσκλητήριό αὐτὸς ὁ μακαρισμὸς, γιὰ τοὺς ταγοὺς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τὸ πρῶτο-πρῶτο σύνθημα τοῦ βίου τους. Καλοῦνται νὰ δίνουν ὅσο κανεὶς ἄλλος δὲν καλεῖται. Εἶναι οἱ μεγάλοι δωρητοὶ και συγχρόνως χρεῶσται τῆς ἀγάπης. Αὐτοὶ διανεμουν σὰν ἀείρροοι κρουνοὶ τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος μὲ τὴ διδασκαλία και τὰ μυστήρια πού τελοῦν. Αὐτοὶ διανεμουν και τὴν ἴδια τους τὴν καρδιά σὶν τοὺς πιστοὺς. Προσφέρουν ὁλόκληρο τὸν ἑαυτὸ τους.

Τέτοιοι δόται ἄς εἴσθε, γιὰ νὰ ἐκπληρώσετε τὴν ἀποστολή σας ἄξια.

ΑΚΥΛΛΑΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» και «Ἐφημέριος», ὅπως σημειώσω ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΕΟΡΤΟΔΡΟΜΙΟΝ

25 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΟΛΟΓΟΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ

Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

«Τοιοῦτος ἡμῶν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς» ('Εβρ. ζ' 26)

Χρόνια δύσκολα. Ἐποχὴ δραματικὴ εἶναι, ὁμολογουμένως, ἡ σημερινή. Γεμάτη δοκιμασίες μεγάλες· καὶ συμφορὰς τραγικὰς· καὶ ἀνάγκες καὶ προβλήματα ποὺ ζητοῦν λύσιν. Μέσα σὲ πρωτοφανεῖς συνθήκας ἐξελλίσσεται ἡ ζωὴ τῶν ἀτόμων καὶ τῶν λαῶν. Καὶ ὀλόκληρο αὐτὸ τὸ δράμα τῶν ἡμερῶν μας—ἀλλὰ καὶ κάθε ἀποψὶς του ἰδιαιτέρως—ζητεῖ λύτρωσιν. Ὑπάρχει ὅμως ὁ Αὐτρωτής, μᾶς εἶπε σήμερα ὁ θεῖος Ἀπόστολος. Εἶναι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός. Ἄν καὶ μεσολαβοῦν εἴκοσι αἰῶνες ἀπὸ τῆς ἐμφανισέως Του ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν τούτοις καὶ τώρα «*τ ο ι ο ὕ τ ο ς ἡ μ ῶ ν ἔ π ρ ε π ε ν ἀ ρ χ ι ε ρ ε ὺ ς*»). Τέτοιον δυνατὸν καὶ τέλειον Ἀρχιερέα, δηλ. Αὐτρωτήν, ἀποζητεῖ καὶ σήμερα ἡ ἐποχὴ μας. Πρέπει τοῦτο νὰ τὸ ἐννοήσῃ καλὰ ὁ κόσμος. Ὅτι δηλ. ὁ Χριστὸς ποὺ ἐθουσιάσθη «*ἐ φ' ἅ π α ξ*» ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ εἶναι ὁ «*εἰ ς τ ὸ ν αἰ ῶ ν α τε τε λ ε ι ω μ ἑ ν ο ς*» Ἀρχιερεὺς, ὁ αἰωνίως τέλειος καὶ ἀλάνθαστος Αὐτρωτής τῶν ἀνθρώπων πάσης ἐποχῆς. Καὶ τῆς γενεᾶς τῆς ἰδικῆς μας, ἐπομένως, μόνον Αὐτὸς μπορεῖ νὰ ρυθμίσῃ ὀρθῶς τὴν ζωὴν καὶ νὰ γίνῃ πραγματικὸς Σωτήρ. Αὐτὸ ἃς ἐξετάσωμεν σήμερα, ἐξ ἀφορμῆς τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τοῦ μεγάλου αὐτοῦ κήρυκος τοῦ διακηρύξαντος περὶ τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ, ὅτι εἶναι ὁ Ὑῖδος καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, «*ἀ θ ε ν κ αὶ σ ῶ ζ ε ι ν εἰ ς τ ὸ π α ν τ ε λ ἑ ς δ ῦ ν α τ α ι*» ('Εβρ. ζ' 25).

1. Ὅταν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, ἔδιδε μάχας, διὰ τῶν κηρυγμάτων του, ἐναντίον τῶν ἀρνητῶν τῆς θεότητος τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ, δὲν ἐσκιαμαχοῦσε. Καὶ ὅταν ἐλάμβανε τὸν τίτλον Θεολόγος, διότι ἀπεδείκνυε, μὲ τὰς ὁμιλίαις του, ὅτι ὄντως ὁ Χριστὸς ἦτο ὁ Ὑῖδος καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, δὲν ἠγωνίζετο διὰ μίαν ξηρὰν δογματικὴν διδασκαλίαν. Οἱ νικηφόροι ἀγῶνές του, δὲν ἔχουν ἀπλῶς τὴν σημασίαν ὅτι δι' αὐτῶν κατετροπώθησαν οἱ αἰρετικοί, οἱ προσωρινῶς κατακτήσαντες πολλὰς ἐπισκοπὰς καὶ ὅλους τοὺς ναοὺς τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων — πλὴν ἑνὸς — καὶ ἐθριάμβευσε καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τοὺς ναοὺς καὶ τὰς ἐπισκοπὰς τὸ ὀρθόδοξον

φρόνημα. Ἄλλ' εἶχον βαθύτερον νόημα. Ἔπρεπε νὰ πιστεῦσῃ ὁ κόσμος ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Χωρὶς τὴν πίστιν αὐτὴν ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι Σωτὴρ. Καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν, ὁ λόγος Του καὶ τὸ Εὐαγγέλιόν Του νὰ ἔχουν αἰώνιον κύρος καὶ νὰ κατευθύνουν ὅλας τὰς ἐποχὰς καὶ τὰς γενεὰς τῶν ἀνθρώπων. Μόνον ὡς τέλειος Θεὸς καὶ ἄνθρωπος εἶναι ὁ αἰώνιος ἡμῶν Ἀρχιερεὺς, «πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ ἡμῶν» (Ἑβρ. ζ' 25). Καὶ μόνον ὡς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ «Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (αὐτ. ιγ' 8) καὶ ἡ διδασκαλία Του αἰώνια, ἀναλλοίωτος καὶ ἀμετάβλητος, χωρὶς ποτὲ φτῆν παραμικρὰν ἀνάγκην ἀναπροσαρμογῆς καὶ τροποποιήσεως.

Πράγματι. Οὔτε αἰῶτα ἐν ἡμῖα κεραία τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου δὲν ἐπιδέχεται μεταβολὴν καὶ ἀλλοίωσιν. Οὔτε μὲ τὸ πέρασμα αἰῶνων καὶ χιλιετιῶν οὔτε μὲ τὴν ἐξέλιξιν τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν οὔτε μὲ τὴν πρόοδον τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Τέχνης οὔτε μὲ τὴν ἀλλαγὴν πολιτικῶν συστημάτων καὶ καθεστώτων οὔτε μὲ τὴν ἀδιάκοπον διαδοχὴν διαφόρων ἰδεολογικῶν ρευμάτων καὶ ἀντιλήψεων. Ἡ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι ἡ ἴδια («καὶ σήμερον»), εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ ἀεροπλάνου καὶ τοῦ ραδιοφώνου καὶ τῆς τηλεοράσεως καὶ τῆς διασπάσεως τοῦ ἀτόμου· ἡ ἴδια, ὅπως ἦτο καὶ «χθὲς», πρὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν, τότε ποῦ ὡς μόνον μεταφορικὸν μέσον ὑπῆρχε τὸ ὑπομονητικὸν ὑποζύγιον καὶ ὡς μοναδικὸν μέσον φωτισμοῦ οἱ ἄνθρωποι διέθετον τὸν καπνίζοντα προϊστορικὸν λύχνον. Καὶ θὰ μείνῃ ἐξ Ἰσοῦ ἀναλλοίωτος ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία («καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας») ποῦ θὰ ἐπακολουθήσουν, καὶ ὅταν ἀκόμη κατορθώσῃ ὁ ἄνθρωπος νὰ τελειοποιήσῃ τόσον πολὺ τὰς ἐφευρέσεις του, ὥστε νὰ ἔχη, ἂν θέλετε, καὶ τακτικὴν συγκοινωνίαν μὲ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας.

2. Ὡστε λοιπόν, θὰ ἐρωτήσουν ἴσως πολλοί, θὰ πιστεύωμεν καὶ σήμερον ὅτι ἐπίστευαν οἱ πατέρες μας πρὸ τόσων αἰῶνων; Καὶ δὲν θὰ πρέπει νὰ συγχρονίσωμεν τὰς χριστιανικὰς μας ἀντιλήψεις καὶ νὰ προσαρμόσωμεν καὶ τὴν ζωὴν μας σύμφωνα μὲ τὴν νοοτροπίαν καὶ τὸ ρεῦμα τῆς συγχρόνου ἐποχῆς;

Ἄλλὰ ἅς μὴ συγχέωμεν τὰ πράγματα. Εἶπομεν βεβαίως ὅτι αἱ ἀλήθειαι ποῦ ἀπεκάλυψεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, πρὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν, ἔχουν αἰώνιον κύρος· καὶ οἱ κανόνες τῆς χριστιανικῆς ζωῆς εἶναι ἀμετάβλητοι καὶ δὲν ἐπιδέχονται ἀβαριάς καὶ τροποποιήσεις, οὔτε ἐπιτρέπεται σὲ κανένα νὰ λύσῃ ἔστω καὶ «μῖαν τῶν ἐντολῶν τῶν ἐλαχίστων». Αὐτὸ

ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι, ἐπειδὴ ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία παραμένει πάντοτε ἀναλλοίωτος καὶ ἀμετάβλητος, ἄρα καὶ οἱ χριστιανοὶ τοῦ 20οῦ αἰῶνος πρέπει νὰ ζοῦν μὲ τὰς ἰδίας συνθήκας καὶ τὸ ἴδια μέσα τῆς ζωῆς πού εἶχαν οἱ χριστιανοὶ τοῦ 1ου ἢ καὶ τοῦ 10ου καὶ 19ου αἰῶνος. Ὁ Χριστιανισμὸς ὄχι μόνον δὲν ἀπαγορεύει τὴν καλυτέρευσιν τῶν ἔρων τῆς ζωῆς καὶ τῶν βιωτικῶν συνθηκῶν, ἀλλ' ἀπεναντίας εὐνοεῖ καὶ θέλει τὴν πρόοδον, καὶ συνετέλεσε, μάλιστα, πολὺ εἰς τὴν πρόοδον τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ἀνακαλύψεων. Καὶ ὅλοι οἱ μεγαλύτεροι ἐφευρέται καὶ ἐπιστήμονες ἦσαν καὶ εἶναι πιστοὶ χριστιανοί. Ἐφ' ὅσον δὲ εἶναι ἱστορικῶς βεβαιωμένον ὅτι ἡ χριστιανικὴ πνοὴ ἔδωκε πάντοτε ᾄθῃσι, εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ προάγωνται εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ νὰ ἐφευρίσκουν πολλὰ καὶ χρήσιμα ἀγαθὰ διὰ τὴν ζωὴν, εἶναι εὐνόητον ὅτι μποροῦν καὶ πρέπει νὰ ἐπωφελοῦνται οἱ χριστιανοὶ κάθε νομίμου καὶ εἰρηνικῆς τεχνικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς προόδου. Ἄλλο λοιπὸν ἢ ἀναλλοίωτος χριστιανικὴ ἀλήθεια καὶ ἡ ἀμετάβλητος χριστιανικὴ ζωὴ, καὶ ἄλλο ἢ ἀναγκαῖα καὶ χρήσιμος βελτίωσις τῶν βιωτικῶν συνθηκῶν, διὰ τῆς χρησιμοποίησεως παντὸς καλοῦ καὶ νομίμου, πού ἐφευρίσκει ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν φωτισμὸν τοῦ Θεοῦ.

Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι θὰ καταδικάσῃ καὶ θὰ ἀποδοκιμάσῃ ὁ Χριστιανὸς κάθε ἐπιβλαβὴ ἐφεύρεσιν καὶ ἀμαρτωλὴν συνήθειαν, πού ἐμφανίζεται ὡς δῆθεν συγχρονισμὸς, ἐνῶ ἀποτελεῖ λοξοδρόμησιν καὶ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὴν ἠθικὴν γραμμὴν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας. Ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι ὁ κόμβος τοῦ ὅλου ζητήματος καὶ ἐδῶ γίνεται συνήθως σύγχυσις. Διότι νομίζουν πολλοί, ὅτι μποροῦν νὰ κάνουν ὠρισμένες ἀβαρίες εἰς τὸν ἠθικὸν νόμον τοῦ Εὐαγγελίου, μὲ τὸ δικαιολογητικὸν ὅτι... δὲν ζοῦμε σήμερα στὴν ξεπερασμένην πλέον ἐποχὴν τῶν πατέρων καὶ τῶν πάππων μας! Εἶναι, διὰ τοῦτο, ἀπαραίτητον νὰ γίνῃ τὸ ξεκαθάρισμα αὐτὸ εἰς τὴν σκέψιν μας, διὰ νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ἄλλο πρόοδος πραγματικὴ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἄλλο ἠθικὸς κατήφορος ἐν ὀνόματι τοῦ πολιτισμοῦ. Εἶναι ἀνάγκη νὰ τακτοποιήσῃ μέσα του ὁ καθένας ἐξ ἡμῶν αὐτὰ τὰ ζητήματα, διὰ νὰ εἶναι ἀνάλογος καὶ ἡ ὅλη στάσις καὶ συμπεριφορὰ του εἰς τὴν ἰδιωτικὴν καὶ τὴν δημοσίαν ζωὴν. Διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν συμπερασματικῶς: αἱ χριστιανικαὶ ἀρχαί, πού εἶναι αἰῶνιοὶ καὶ ἀμετάβλητοι, θὰ μᾶς δίδουν εἰς κάθε περίπτωσιν τὸ μέτρον καὶ τὸ κριτήριον, διὰ νὰ διακρίνωμεν πότε αἱ πρόοδοι καὶ τὰ μέσα τῆς ἐποχῆς μας εἶναι νόμιμα καὶ ὠφέλιμα καὶ πότε πρόκειται περὶ νοσηροῦ «μοντερνισμοῦ» καὶ ἀπηγορευμένου ἐκτροχιασμοῦ ἀπὸ τὰς αἰωνίας ἠθικὰς ἀρχάς.

Ἐγρᾶφη κάποτε περὶ ἑνὸς βιβλίου, ὅτι περιέχει πλῆθὸν καλὰ

καὶ νέα πράγματα· μετὴν διαφορὰν ὅτι τὰ μὲν καλὰ δὲν ἦσαν νέα, τὰ δὲ νέα δὲν ἦσαν καλὰ! Δὲν εἶναι σπάνιον τὸ φαινόμενον αὐτό. Εἶναι πλάνη νὰ νομίζωμεν ὅτι κάθε τι τὸ νέον εἶναι ἀνώτερον καὶ προτιμώτερον τῶν παλαιῶν. Ἐὰν δὲ ὑπάρχουν πολλὰ ἀθάνατα καὶ ἀνυπέβλητα παλαιὰ ἔργα καὶ μνημεῖα θαυμαστὰ εἰς τοὺς αἰῶνας, θὰ προέχῃ πάντοτε ὑπεράνω ὅλων τῶν ἐγκαλλωπισμάτων τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νέου κόσμου τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον καὶ ἡ αἰωνία διδασκαλία τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Πάντοτε νέα, πάντοτε ἀσύγκριτη καὶ ἀφθαστη, πάντοτε καθοδηγητικὴ εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων πάσης ἐποχῆς, διότι δὲν εἶναι διδασκαλία ἀνθρώπου, ἀλλὰ τοῦ Υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ Θεοῦ. Εἶναι «λόγος Θεοῦ ζῶντος καὶ μένοντος εἰς τὸν αἰῶνα». Ἡ προσαρμογὴ καὶ συμμόρφωσις τῆς ὅλης ζωῆς μας πρὸς αὐτὸν εἶναι τὸ κλειδί τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς λυτρώσεως τοῦ συγχρόνου μας κόσμου.

27 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΚΟΜΙΔΗΝ ΤΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΕΝΑ ΗΘΗ!

«...Ὁσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν» (Ἐβρ. ζ' 26)

Τοὺς χαρακτηρισμοὺς αὐτοὺς χρησιμοποιεῖ ὁ θεὸς Ἀπόστολος διὰ τὸν Μέγαν Ἀρχιερέα ἡμῶν καὶ Σωτῆρα Χριστόν. Τὸ νόημα δὲ ὅλων αὐτῶν τῶν χαρακτηρισμῶν εἶναι, κυρίως, ὅτι ὁ Θεὸς Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου εὐρίσκεται εἰς πλήρη καὶ τελείαν ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν ἐν γένει. Ὁχι μόνον ὡς Θεός, ἀλλὰ καὶ ὡς ἄνθρωπος, εἶναι ἀνέπαφος καὶ ἀπὸ τὴν ἐλαχίστην κλίσιν πρὸς τὸ κακόν. Τὸν διακρίνει ἡ ἀπόλυτος ἀγιότης, ἡ ὁποία καὶ τὸν ξεχωρίζει τελείως ἀπὸ τὸν μολυσμένον ἐκ τῆς ἁμαρτίας κόσμον. Ναί! «Ὁσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν» ἦτο ὁ Κύριος εἰς τὸν ἀπόλυτον βαθμόν. Ἄραγε δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους τί ἐπιβάλλεται σχετικῶς; Ἀπαιτεῖται, ἀναμφιβόλως, νὰ ὑπάρχῃ καὶ εἰς ἡμᾶς ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλυτέρα ἀπόστασις καὶ ἀποχὴ ἀπὸ τὴν «εὐπερίστατον» ἁμαρτίαν. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (τοῦ ὁποίου ἐορτάζομεν τὴν ἀνακομιδὴν τῶν λειψάνων) θὰ μᾶς διδάξῃ ὅτι εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ δὲν χωροῦν συμβιβασμοί. Δὲν ἐπιτρέπεται, πρὸ παντός, νὰ χαλαρωθῇ ἡ ὥραία

χριστιανική ἠθική, με διαφόρους νεωτεριστικὰς τάσεις καὶ ἀβαρίας.

1. Ἐπίστευεν ὁ ἡρωϊκὸς αὐτὸς Ἱεράρχης, ὅτι ἀξίζει νὰ γίνουν ἀγῶνες καὶ νὰ δοθοῦν μάχαι σκληραὶ διὰ τὴν ἀμυναν κατὰ τῶν ἐξελικτικῶν ἐκείνων τάσεων ποὺ ὀδηγοῦν εἰς ἠθικοὺς ἐκτροχιασμούς. Καὶ δὲν ἀπέφυγε τὸς μάχας αὐτάς. Ἄντεπεξῆλθε καὶ ἐπολέμησε καὶ ἐναντίον ἰσχυρῶν προσώπων, ὅπως ἡ Αὐτοκρατορία Εὐδοξία, καὶ ἐναντίον ἔλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι διέφθειρον τὰ χριστιανικὰ ἤθη τοῦ λαοῦ με θεωρίας καὶ πράξεις χειραφετημένας ἀπὸ τῆς αὐστηρᾶς ἠθικῆς τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ τοῦ ἐστοίχισαν οἱ ἀγῶνες αὐτοὶ διωγμοὺς καὶ κακουχίας πολλὰς καὶ μεγάλας. Καὶ ἀπέθανεν εἰς τὴν ἐξορίαν.

Τί με τοῦτο ὅμως; Ἐφ' ὅσον ἐβλεπε γύρω του τάσεις καὶ διαθέσεις χαλαρώσεως τοῦ ἀγνοῦ χριστιανικοῦ ἤθους, δὲν ἐννοῦσε νὰ ἀφίση τὸ μαστίγιον. Ἠγωνίσθη μέχρις ἐσχάτων. Ὁ ἀγὼς λαὸς ἦτο με τὸ μέρος του. Ἐναντίον του ἦσαν ὀρισμένοι παράγοντες ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ ἀνεχθοῦν τὸ καυτήριον τῶν λόγων του. Ἐννοοῦσαν νὰ εἶναι ἀνενόητοι εἰς τὰ διαβρωτικὰ ἔργα των, διὰ τῶν ὁποίων συνεχῶς ὑπέσκιαπτον τὰ πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ θεμέλια τῆς Κοινωνίας. Αἱ ἀντιλήψεις των ἦσαν ἀπαράδεκτοι διὰ τὸν Χρυσόστομον. Καὶ αἱ ἐνέργειαι των ἐδέχοντο τὰς κεραυνοβολήσεις του ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος. Διότι ὁ Ἱεράρχης τοῦ Χριστοῦ ἐπέμενεν ὅπωςδῆποτε εἰς τὴν διαφύλαξιν τοῦ ποιμνίου του ἀπὸ τὴν διαφθοράν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξάπαντος ὀδηγοῦσαν αἱ ἀντίθετοι πρὸς τὸν ἠθικὸν νόμον τοῦ Εὐαγγελίου ἀντιλήψεις καὶ ἐνέργειαι τῆς μὴ ὀρθοφρονούσης κοινωνικῆς ἡγεσίας.

2. Ὅταν ὑπὸ τὸ πρῶμα αὐτὸ ἴδωμεν τοὺς ἀγῶνας τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, θὰ ἀντιληφθῶμεν τὸ βαθύτερον νόημά των. Θὰ κατονοήσωμεν ὅτι, ἐν τελικῇ ἀναλύσει, ἐμάχετο διὰ τὴν περιφρούρησιν τῶν ἠθικῶν βάσεων τῆς κοινωνίας, ποὺ ἐκινδύνευον νὰ διασισθοῦν ἀπὸ χριστιανικῶς χειραφετημένας νεωτεριστικὰς τάσεις.

ἜΩ αὐταὶ αἱ ἀπαιτήσεις τῆς λεγομένης συγχρονισμένης ζωῆς! Ποτέ δὲν ἔλειψαν. Ἄντι νὰ αισθανώμεθα τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν χριστιανικὸν ἠθικὸν κανόνα τῆς ζωῆς, ἀπὸ τὸν ὁποῖον βαθμηδὸν ἀπεμακρύνθημεν, ἔχομεν τὴν ἀπαιτήσιν νὰ θεωρηθῇ κανὼν πλέον ἡ νέα ἠθική μας στάθμη, ὅσονδῆποτε καὶ ἂν ἔχη κατέλθει πολὺ χαμηλὰ, ἐν σχέσει πρὸς τὸ πράγματι χριστιανικὸν ἠθικὸν ὕψος.

Ἄλλὰ ποῖαι εἶναι λοιπὸν αἱ ἀπαιτήσεις τῆς «συγχρονισμένης» (δηλ. τῆς κοσμικῆς) ζωῆς; Χολάρωσις τῶν ἠθικῶν φραγμῶν, ἐλευθεριότητες, ἐλευθερὴ τάχα ζωὴ, ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὰ πολλὰ

βάρη πού ἔχει ἡ οἰκογένεια, κοινωνικαὶ συνήθειαι ἐξελιγμέναι, θεάματα ἀκατάλληλα, τραγούδια ἄσεμνα, ἐλευθεροστομία ἀφορητῆ, ψυχαγωγία ἠθικῶς ἐκτροχιασμένη κ.τ.τ. Αὐτὲς θεωροῦνται συγχρονισμέναι ἀπαιτήσεις. Ἀπαιτήσεις λοιπὸν ὄχι ἀνεπίληπτες ἀπαιτήσεις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἰσθησιακῆς καὶ ἁμαρτωλῆς, πού δὲν ἐξυψώνουν, ἀλλὰ κατεβάζουν τὸν ἄνθρωπον εἰς πολὺ χαμηλὸν ἐπίπεδον.

Ἀπέναντι τῶν ἀπαιτήσεων αὐτῶν ὁ Χριστιανὸς καλεῖται νὰ πάρῃ μίαν θέσιν. Καὶ ὁ ἱερός Χρυσόστομος εἶναι ἄριστος καθοδηγητῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Θέλει τὸν χριστιανὸν «ἀ μ ῖ α ν τ ο ν, κ ε χ ω ρ ι σ μ ἔ ν ο ν ἀ π ὸ τ ῶ ν ἁ μ α ρ τ ω λ ῶ ν» τάσεων καὶ ἀπαιτήσεων τῆς ἐποχῆς.

3. Ἀσυγχρόνιστοι λοιπὸν καὶ ὀπισθοδρομικοὶ θὰ γίνωμεν; Οἱ ἠθικῶς παραπαίοντες, δῆθεν συγχρονισμένοι, χρησιμοποιοῦν αὐτοὺς τοὺς χαρακτηρισμοὺς, διὰ νὰ χαρακτηρίσουν ἐκείνους πού δὲν εἶναι πρόθυμοι νὰ κάνουν ἀβαρίας καὶ ὑποχωρήσεις εἰς τὸ κανὸν καὶ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ δὲν θέλουν νὰ εἶναι χλιαροὶ καὶ ἐλαστικοὶ εἰς ζητήματα ἀρχῶν καὶ πεποιθήσεων. Ὀνομάζουσι ὀπισθοδρομικοὺς ἐκείνους, πού ἐπιθυμοῦν νὰ «νηπιάζωσι τῆ κακίᾳ», ὅπως παραγγέλλει ὁ Ἄπ. Παῦλος. Ἐκείνους πού πηγαίνουν στὴν Ἐκκλησίαν. Τοὺς νέους πού ἐνδιαφέρονται διὰ χριστιανικὰ μαθήματα. Ἐκείνους πού διαβάζουν χριστιανικὰ βιβλία. Ἐκείνους πού ἀγωνίζονται νὰ διατηρήσουν τὴν ἀγνότητα τῆς ψυχῆς, τὴν εὐπρέπειαν τῆς γλώσσης, τὴν καθαρότητα τῶν σκέψεων καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν. Ἐκείνους πού ἀρνοῦνται νὰ διασκεδάζουν κατὰ τρόπον ἐφάμαρτον καὶ προτιμοῦν τὴν ἀγνὴν χαρὰν καὶ τὴν ἀθῶαν ψυχαγωγίαν, ἢ εὐρίσκουν ἀνωτέραν τέρψιν καὶ ἱκανοποίησιν μὲ τὸ νὰ προσφέρουν κάποιαν ὑπηρεσίαν διὰ τὸ καλὸν τοῦ πλησίον.

Ἴσως, ἐκ πρώτης ὄψεως, φαίνεται ὅτι ὁ Χριστιανὸς καλεῖται νὰ δεῖξῃ ἀνδρείαν καὶ αὐταπάρνησιν ἀπέναντι τῆς κριτικῆς αὐτῆς πού γίνεται εἰς βάρος του. Ἴσως νομίζεται ὅτι ἀπαιτεῖται, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, κάποια θυσία ἐκ μέρους τῶν ἀληθινῶν Χριστιανῶν. Ἔστω. Καὶ ἔτσι ἂν εἶχε τὸ πρᾶγμα, εἶναι μία αὐταπάρνησις καὶ μία θυσία πού βραβεύεται μὲ χαρὰν μόνιμον, ὄχι φευγαλέαν, καὶ μὲ τὴν ἀναφαίρετον γαλήνην τῆς συνειδήσεως. Ἀλλὰ διὰ ποίαν θυσίαν πρόκειται; Εἶναι δυνατόν νὰ ὀνομασθῇ καὶ θυσία, ὅταν ἀρνῆται κανεὶς νὰ γευθῇ τὴν πικρίαν καὶ τὴν ἀπογοήτευσιν πού ἀκολουθεῖ κατὰ κανόνα τὴν δῆθεν «ἐλεύθερον» ζωὴν ὅταν δὲν θέλῃ νὰ κλάψῃ ἐπάνω σὲ συντρίμματα καὶ ναυάγια καὶ εἰς τὴν οἰκτρὰν ἀποτυχίαν τῆς ζωῆς, ὅπως συμβαίνει.

εἰς τοὺς παραπαίοντας ἠθικῶς; Ὁχι. Δὲν πρόκειται κἄν περὶ
θυσίας. Ἀλλὰ πρόκειται διὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς «ἀγαθῆς με-
ρίδος», τῆς ἀληθῶς εὐτυχισμένης ζωῆς, τῆς ζωῆς καὶ τῆς εὐ-
τυχίας ποὺ χαρίζει ὁ «Ἰησοῦς Χριστὸς (ὁ) χθὲς καὶ
σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας».

30 ἸΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

Εἰς τοὺς τρεῖς ἱεράρχας

Οἱ ἀληθῶς μεγάλοι

«Ὁς ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται
ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. ε' 19)

Εἶδεν ὁ κόσμος πολλοὺς μεγάλους ἀνδρας. Βασι-
λεῖς, στρατηλάτας, ἥρωας, ἐφευρέτας, ἐπιστήμονας σοφοὺς, εὐερ-
γέτας τοῦ ἔθνους των ἢ καὶ τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος. Ἐξ αὐτῶν
ἄλλοι ἔσβυσαν καὶ ἐλησημονήθησαν καὶ ἄλλους ἔχει ἀπαθανάτισει
ἡ ὑστεροφημία καὶ ἡ Ἱστορία. Ἀλλὰ πόσοι ἄραγε μεγάλοι
εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἀνθρώπων εἶναι καὶ κατὰ Θεὸν μεγάλοι; Ὁ
Θεὸς ἔχει ἄλλο μέτρον εἰς τὴν κρίσιν Του περὶ τῶν ἀνθρώπων.
«Ὅπως ἠκούσαμεν εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, «ὅς ἂν ποιήσῃ
καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν
τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν». Καὶ τὰς προϋποθέσεις
αὐτὰς συγκεντρῶνουν οἱ Τρεῖς ἔντως μεγάλοι ἑορταζόμενοι
Ἱεράρχαι, ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ Γρηγόριος
ὁ θεολόγος καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

*

Πράγματι! Ὑπῆρξαν ἀληθῶς μεγάλοι, διότι ἐπραγματοποίη-
σαν τοὺς δύο θεμελιώδεις ὅρους ποὺ καθώρισεν ὁ Κύριος ὡς προσ-
όντα καὶ τεκμήρια τῶν πραγματικῶς μεγάλων μορφῶν.

1. Πρωτίστως εἶχον κατανοήσει, ὅτι «ὅς ἂν ποιήσῃ
[τὰς θείας ἐντολάς] οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν
τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν».

Ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἀγιότης ἀποτελεῖ πάντοτε τὸν πρωταρχικὸν
ὅρον, διὰ τὸ γίνῃ κανεὶς ἄξιος πολίτης τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Κατώρθωσαν δέ, ὁμολογουμένως, οἱ Τρεῖς αὐτοὶ Ἱεράρχαι
τὴν ἐνσαρκίωσιν τῆς θαυμασίας χριστιανικῆς ἀρετῆς, ἐν συνδυ-
ασμῷ μάλιστα μετὰ τὴν ἐξαιρετὸν ἐλληνικὴν μόρφωσιν καὶ σοφίαν.
Καὶ ἐδίδαξαν μετὰ τὸ παράδειγμά των πόσον σπουδαῖον καὶ εὐερ-
γетικὸν διὰ τὴν κοινωνίαν εἶναι τὸ συνεργάζεσθαι ἢ σοφία μετὰ τὴν

ἀρετήν, νὰ συνδυάζεται ἡ μόρφωσις μὲ τὴν πίστιν, νὰ συμβαδίζει ἡ ἀνάπτυξις τοῦ νοῦ μὲ τὸν ἐξευγενισμόν τῆς καρδίας.

Ἄλλ' ἐὰν οἱ ἐφοραζόμενοι ἅγιοι Ἱεράρχαι ἀποτελοῦν, ἕνεκα τοῦ σπουδαιοτάτου αὐτοῦ συνδυασμοῦ ἀγιότητος καὶ σοφίας, παραδείγματα φωτεινά, ἰδίως διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν νέων, καὶ πρότυπα ἄξια πρὸς μίμησιν, εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ πληροφορηθῶμεν, ἀφ' ἐνός, τὰς προϋποθέσεις καὶ, ἀφ' ἑτέρου, τὰ ἀποτελέσματα τῆς χριστιανικῆς θεμελιώσεως τῆς ζωῆς των.

α) Προϋποθέσεις ἄριστα καὶ εὐνοϊκώταται.

Εἶχαν καὶ οἱ Τρεῖς τὸ μέγα εὐτύχημα νὰ εἶναι αἱ μητέρες των ὑπέροχοι χριστιαναί. Ἡ Ἐμμέλεια, μητέρα τοῦ Μεγ. Βασιλείου καὶ κόρη μάρτυρος, ἦτο ἀπὸ τὰς ἐναρέτους καὶ ἐξαιρετικὰς ἐκείνας γυναῖκας, τῶν ὁποίων τὴν ἀρετὴν ἐθαύμαζαν καὶ αὐτοὶ οἱ εἰδωλολάτραι, καὶ ἠναγκάζοντο πολλὰς φορὰς νὰ ἐκδηλώνουν τὸν θαυμάσμόν των, λέγοντες: Ἴδετε τί ἐξαιρετικὰς γυναῖκας ἔχουσι οἱ χριστιανοί. (Βαβαί! οἶαι γυναῖκες παρὰ χριστιανοῖς εἰσιν!) Αὐτὴ ἐφύτευσε εἰς τὴν παιδικὴν καὶ τὴν νεανικὴν τοῦ καρδίου τὰ σπέρματα τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀρετῆς, τὰ ὁποῖα ἀπέδωκαν κατόπιν τόσον θαυμασίους καρπούς καὶ ἐκόσμησαν μὲ ὑπέρολμπρον ἀγιότητα ὅλην τὴν ζωὴν του.

Καὶ ἡ Νόνα, ἡ μητέρα τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἦτο ἐπίσης φωτισμένη καὶ ἅγια. Ἀνέθρεψε καὶ αὐτὴ τὸν υἱὸν της «ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου», καὶ τοῦ ἔδωκεν ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ὄθησιν πρὸς τὰ θρησκευτικὰ, διότι ἀπὸ βρέφος τὸν προώριζε νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν Θεὸν ὡς λειτουργὸς τῆς Ἐκκλησίας. Κάποτε δὲ ἔβαλεν ἐπάνω εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον τὰ χέρια τοῦ μικροῦ ἀκόμη Γρηγορίου καὶ ἠύχθη εἰς τὸν Θεὸν νὰ ἀναδείξῃ τὸν υἱὸν της κήρυκα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ διδάσκαλον τῶν θείων ἀληθειῶν.

Ἄλλὰ καὶ ἡ Ἀνθοῦσα, ἡ μητέρα τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, δὲν ὑπελείπειτο εἰς τὴν εὐσεβίαν καὶ τὴν ἀρετὴν τῶν δύο προηγουμένων. Κόρη πλουσιωτάτης οἰκογενείας, εὐρέθη νεωτάτη (εἴκοσι μόλις ἔτων) χήρα, μὲ ἓνα τέκνον, τὸν Ἰωάννην. Δὲν ἠθέλησε νὰ ἔλθῃ εἰς β' γάμον—μολονότι ἦτο περιζήτητος διὰ τὰς ἀρετάς της, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν πλοῦτόν της— διὰ νὰ ἀφοσιωθῇ ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸ ἱερὸν καθῆκον τῆς ἀνατροφῆς τοῦ μονογενοῦς της. Πράγματι δὲ ἡ ἀνατροφή τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ Νόμου τοῦ Εὐαγγελίου καὶ εἶχεν ἄριστα ἀποτελέσματα, ὅπως γνωρίζομεν. Ἄς καυ-

χάται σύμπας ὁ γυναικεῖος κόσμος διὰ τὰς ὑπερόχους αὐτὰς γυναικας. Καὶ ἄς ἐμπνέεται ἀπὸ τὰ ἐγκαλλωπίσματα αὐτὰ τῶν μητέρων.

β) Μετὰ τὰς σπανίας δὲ αὐτὰς μητέρας, καὶ μετὰ τὴν ἀρίστην αὐτὴν ἀνατροφὴν, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ μὴ ἔχωμεν περὶ λαμπρὰ ἀποτελέσματα; Εἶναι γνωστὸν πόσῃ ἐπιρροὴν μπορεῖ νὰ ἀσκήσῃ ἡ καλὴ μητέρα ἐπὶ τῶν παιδιῶν τῆς. Αὐτὴ θέτει τὰς βάσεις καὶ τὰ θεμέλια τῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς μορφώσεως τοῦ ἡθους καὶ τῆς ψυχῆς. Ἡ μητέρα εἶναι ὁ πρῶτος διδάσκαλος καὶ παιδαγωγὸς τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ πρῶτος παράγων τῆς διαπλάσεως τῶν χαρακτήρων. Τὰ λόγια τῆς εἶναι ἡ πρώτη διδασκαλία, καὶ τὸ παράδειγμά τῆς ὁ πρῶτος ὁδηγὸς τοῦ παιδιοῦ. Εἰς τὴν μητέρα ἐναπόκειται ὕψιστον ἔργον, νὰ χειραγωγήσῃ ψυχὰς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ νὰ ἀναδείξῃ ἐκλεκτὰς προσωπικότητας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων.

Ἐχει πράγματι τὴν δύναμιν ἡ χριστιανὴ μητέρα καὶ ἡ κατ' οἶκον χριστιανικὴ ἀγωγή νὰ ἐξουδετερώσῃ καὶ νὰ ὑπερική τὴν, τόσον συνήθη, κακὴν ἐπίδρασιν τοῦ εὐρυτέρου κοινωνικοῦ περιβάλλοντος. Χρειαζέται ἀπόδειξις; Ἴδου ὁ Βασίλειος καὶ ὁ Γρηγόριος σπουδάζοντες εἰς τὰς ἀρχαίας πανεπιστημιακὰς σχολὰς τῶν Ἀθηῶν. Εἰς περιβάλλον εἰδωλολατρικόν, κατὰ τὸ πλεῖστον, αἱ γοητευτικαὶ σειρῆνες τῆς ἀμαρτίας τοὺς ἐνοχλοῦν συνεχῶς καὶ ζωηρῶς. Ἐν μέσῳ συμφοιτητῶν ποῦ ὠργιάζον, καὶ ἐνῶ οἱ συσπουδασταὶ τοὺς παρακινοῦν νὰ τοὺς ἀκολουθήσουν εἰς τὰς ἀμαρτωλὰς ἀπολαύσεις τοῦ κόσμου, αὐτοὶ διατηροῦν τὴν ἀγνότητα καὶ τὴν σεμνότητά των καί, ὅπως γράφουν οἱ ἴδιοι, δὲν ἐγνώριζον εἰ μὴ δύο μόνον δρόμους, τὸν ἕνα ποῦ ὠδηγοῦσε πρὸς τὴν σχολὴν καὶ τὸν ἄλλον ποῦ τοὺς ἔφερεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ποία ὅμως ἦτο ἡ δύναμις ποῦ τοὺς συνεκράτησε καὶ τοὺς διεφύλαξεν ἀγνοὺς καὶ καθαρούς; Ἀσφαλῶς ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ προσωπικὴ των προσπάθεια. Καὶ ἡ ἀμοιβαία ἐνίσχυσις τῶν δύο φίλων ἐξάπαντος. Ἄλλ' ἡ οἰκογενειακὴ των χριστιανικὴ ἀνατροφή, αὐτὴ ἦτο τὸ στερεὸν θεμέλιον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστηρίζετο τὸ οἰκοδόμημα τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς σωφροσύνης των καὶ τῆς ὑποδειγματικῆς ζωῆς των.

Εἶναι ἀνάγκη μὴπως νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, διὰ νὰ φανῇ καὶ ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως ἡ ἐπίδρασις τῆς χριστιανικῆς αὐτοῦ ἀγωγῆς; Κατὰ τὰ πρῶτά του ἔτη, ὅπως ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος, ἦτο «περὶ τὰς ἐν τῇ σκηνῇ τέρψεις ἐπτοημένους». Τὸν ἐσαγγήμιον δηλ. μερικὰς κοσμικὰς ἀπολαύσεις. Τί λοιπόν; Θὰ ἐχάνοντο ὅλοι οἱ κόποι καὶ

ἡ προσπάθεια τῆς μητέρας του, διὰ νὰ τὸν μορφώσῃ χριστιανικῶς; Ὁχι. Ποτέ. Τοῦναντίον μάλιστα. Αὐταὶ ἀκριβῶς αἱ μητρικαὶ συμβουλαι καὶ παραίνεσις δὲν ἐβράδυναν νὰ ἀναπηδήσουν ζωηρῶς εἰς τὴν συνειδήσιν του καὶ νὰ τὸν κάμουν νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ νὰ ἀπαρνηθῇ ὀριστικῶς τὰς κοσμικὰς τέρφεις, ν' ἀγαπήσῃ τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ ἐπιδοθῇ μετὰ ζήλου εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀγιότητα, πρὸς ἀπερίγραπτον χαρὰν τῆς μητέρας του καὶ ἐπιβράβευσιν τῶν κόπων καὶ τῶν θυσιῶν της, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι ποτὲ δὲν μένει χωρὶς ἀποτελέσματα λαμπρὰ ἢ χριστιανικὴ μόρφωσις καὶ ἀγωγή.

2. Ἀλλά, κατὰ τὴν διακήρυξιν τοῦ Κυρίου, καὶ «δὲ ἀνδιδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν». Οἱ ἀληθῶς δὲ μεγάλοι αὐτοὶ Ἱεράρχαι δὲν ὑστέρησαν καὶ εἰς τὸν δεύτερον αὐτὸν ὅρον τοῦ κατὰ Θεὸν μεγαλείου. Εἶναι οἱ κατ' ἐξοχὴν Διδάσκαλοι τῆς οἰκουμένης. Εἰς τοὺς λόγους των, τὰ συγγράμματά των περιέλαβον τὴν ἀκρίβειαν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν ἠθικῆς. Ἐθρεψαν πλουσίως τὸ ποίμνιόν των διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν θείων ἀληθειῶν. Καὶ ὀνομάσθησαν ἐκφραστικώτατα Χρυσόστομοι, διὰ τὴν ἀπαράμιλλον ῥητορείαν, καὶ Θεολόγοι, διὰ τὴν ἀκριβεστάτην θεολογίαν των, καὶ τρισμέγιστοι φωστῆρες τῆς Τρισηλίου Θεότητος, διὰ τὰ φωτεινά των θεῖα διδάγματα.

Ἦσαν δὲ καὶ ὑπέρμαχοι ἀληθεῖς τῶν κηρυσσομένων. Ὁ Βασίλειος ἐχρειάσθη ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἀρειανὸν αὐτοκράτορα Οὐάλεντα, μὲ τὴν γενναίαν ἐκείνην ἀπάντησιν «πῦρ καὶ ξίφος καὶ θῆρες καὶ οἱ τὰς σάρκας ξέοντες ἐνυχεῖς» δὲν κλονίζουσι τοὺς Ἱεράρχας τοῦ Χριστοῦ· «ἀκουέτω ταῦτα καὶ βασιλεύς». Ὁ Γρηγόριος ἀγωνίζεται σκληρῶς καὶ νικηφόρως κατὰ τῶν Ἀρειανῶν καὶ διαπρέπει εἰς θεολογικὰς μάχας καὶ νίκας καὶ θριάμβους. Καὶ ὁ Χρυσόστομος, χωρὶς νὰ ὑστερῇ καὶ εἰς δογματικοὺς ἀγῶνας καὶ ἄθλους, ρίπτειται ἀκάθεκτος εἰς τὸν στίβον τῆς ἠθικῆς ἐκκαθαρίσεως τῆς κοινωνίας. Δὲν τὸν πτοεῖ οὔτε ἡ Αὐτοκράτειρα Εὐδοξία, οὔτε ἄλλοι ἰσχυροὶ πολέμιοι, οὔτε αἱ διώξεις καὶ τὰ μαρτύρια, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἀπέθανεν ὡς ἀληθῆς ἥρωας καὶ πρόμαχος τῶν ἠθικῶν προσταγμάτων τοῦ Εὐαγγελίου.

Τί δὲ νὰ εἴπωμεν διὰ τὴν βαθύτητα τῶν ἀγιογραφικῶν ἐρμηνειῶν καὶ τὴν λεπτολόγον ἀκρίβειαν τῶν ἠθικολογικῶν των παρατηρήσεων; Ἀποδεικνύουν δι' αὐτῶν ὅτι τὰ εὐαγγελικὰ διδάγματα εἶναι καὶ προσωπικὰ των βιώματα. Δὲν ὀμιλεῖ μόνον ἡ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

ΓΕΝ.Δ/ΝΣΙΣ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ 'Εν 'Αθήναις τῇ 20 'Ιανουαρίου 1958

ΓΕΝ.Δ/ΝΣΙΣ ΔΗΜ.ΛΟΓ/ΚΟΥ

'Αριθμ. Πρωτ. 8028

Πρὸς

τὴν 'Ιερὰν Σύνοδον τῆς 'Εκκλησίας
τῆς 'Ελλάδος, 'Ιερὰς Μητροπόλεως
καὶ 'Ιερὰς 'Επισκοπᾶς Κράτους.

ΘΕΜΑ: Παρέχονται ὁδηγίαι ἐπὶ διατάξεων Νόμοθ. Δ/τος 3859/1958 σχε-
τικῶς μὲ ἐφαρμογὴν του καὶ καταβολὴν ὑπ' αὐτοῦ παρεχομένων
ἐπιδομάτων.

'Ὡς γνωστὸν καὶ ὑμῖν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 155 (τ Α') φύλλῳ τῆς 'Εφημερί-
δος τῆς Κυβερνήσεως τὸ ὑπὸ τῆς Βουλῆς ψηφισθὲν Νομ.Δ/γμα ὑπ' ἀριθ.
3859/1958 «περὶ τρόπου πληρώσεως κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων παραμε-
θορίων 'Ιερῶν Μητροπόλεων καὶ ρυθμίσεως ἐκκλησι. τινων ζητημάτων»,
διὰ τῶν διατάξεων τοῦ ὁποίου ἐλήφθησαν μέτρα, δι' ὧν ἐπιδιώκεται ἡ
ἀντιμετώπισις τοῦ θέματος τῆς πληρώσεως τῶν κενῶν 'Εφημεριακῶν θέσεων
τῶν ἐν αὐτῷ ἀναφερομένων παραμεθορίων 'Ιερῶν Μητροπόλεων καὶ γενικώ-
τερον ἡ κάλυψις τῶν εἰς 'Εφημερίους ἀναγκῶν τῆς Βορείου 'Ελλάδος, ὡς καὶ
ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἐπαρχίας διὰ μεμορφωμένων κληρικῶν.

Παρὰ τὸ γεγονός ὅτι αἱ διατάξεις τοῦ ἐν λόγω Νομοθετήματος εἶναι
σαφεῖς τόσον πρὸς τὰ οἰκονομικὰ ὠφελήματα τὰ παρεχόμενα εἰς τοὺς
ἐπιθυμοῦντας νὰ διορισθῶσιν εἰς 'Εφημεριακὰς θέσεις ἐν Βορείῳ 'Ελλάδι

θεολογικῆ τῶν γνώσις ἀλλὰ ἀποφαίνεται καὶ ἐκδηλώνεται ἀνά
πᾶσαν σελίδα τῶν ἔργων τῶν καὶ ἡ προσωπικῆ τῶν πείρα ἐκ τῆς
χριστιανικῆς τῶν ζωῆς. Εἶχον ὁμολογουμένως «τὴν πρᾶξιν
εἰς θεωρίας ἐπίβασιν». "Αριστα πρότυπα, μεγάλα
καὶ ἀξιολίμητα, εἰς τὸν ὑπέροχον συνδυασμὸν τοῦ «δὲ ἂν ποι-
ήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσε-
ται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν».

*

'Αγαπητοί. 'Ο κοινωνικὸς ἄθλος τῆς «βασιλειᾶδος» εἶναι ὁ
πρόδρομος τῶν μεταγενεστέρων κοινωνιολόγων. 'Ο θεολογικὸς
ἀγὼν τοῦ Γρηγορίου εἶναι ἀληθὲς προτύργιον τῆς ὀρθοδόξου
ἡμῶν πίστεως. Καὶ αἱ ἠθικολογικαὶ μάχαι τοῦ Χρυσοστόμου
ἀποτελοῦν ὑπόδειγμα προσπαθείας διὰ τὴν κοινωνικὴν ἀνά-
πλασιν. Καὶ τῶν Τριῶν ὄντως Μεγάλων 'Ιεραρχῶν τὰ ἔργα
καὶ οἱ λόγοι μένουσιν ἕσασι πολυτιμότετον κεφάλαιον τῶν αἰώνων
καὶ τῆς οἰκουμένης.

'Αρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ

ὅσον καὶ τὰς προϋποθέσεις τὰς τιθεμένας διὰ τὴν μετάθεσιν ἢ τὸν διορισμὸν Ἐφημερίων εἰς τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν καὶ τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις Θεσσαλονίκης καὶ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος ἀγάμων κληρικῶν εἰς πόλεις ἄνω τῶν 5.000 κατοίκων ἐπὶ μίαν διητίαν, καὶ τὴν ἀπαγόρευσεν τοποθετήσεως καθ' ὑπεραριθμίαν Ἐφημερίων εἰς ἐνορίας, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν Ὑμῖν τὰ κάτωθι καὶ νὰ παρακαλέσωμεν, ὅπως ἔχητε τὰ ὑπ' ὄψει Ὑμῶν, καὶ ἐνδιαφερθῆτε διὰ τὴν εἰς τοὺς ἔχοντας προσόντα χειροτονίας ἀνακοίνωσιν τούτων ἵνα, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμοῦσι, ἐπιδιώξωσι διορισμὸν εἰς Ἐφημεριακὰς θέσεις τῆς Βορείου Ἑλλάδος.

Α'. Ἡ ἰσχὺς τοῦ Ν.Δ. 3859/1958 ἄρχεται ἀπὸ 10 Ὀκτωβρίου 1958, ἡμερομηνίας δημοσιεύσεως του εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Β'. Ἡ ἰσχὺς τῶν διατάξεων τῆς παραγράφου 1 τοῦ ἄρθρου 1 αὐτοῦ, διὰ τῆς ὁποίας παρέχεται ἡ εὐχέρεια τῆς ἐκλογῆς, χειροτονίας καὶ διορισμοῦ εἰς κενὰς Ἐφημεριακὰς θέσεις παραμεθορίων χωρίων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων Διδυμοτείου, Μαρωνείας, Ξάνθης, Δράμας, Νευροκοπίου καὶ Ζιχνῶν, Σιδηροκάστρου, Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου, Φλωρίνης, Καστορίας, Δρυϊνουπόλεως καὶ Παραμυθίας τῶν κεκτημένων μόνον πτυχίων Παιδ. Ἀκαδημίας ἢ ἀπολυτήριον Γυμνασίου ἢ ἀπολυτήριον τοῦ τέως Ἑλληνικοῦ Σχολείου ἢ ἐνδεικτικὸν τῆς προαγωγῆς δευτέρας τάξεως ἑξατάξιου Γυμνασίου λήγει τὴν 10 Ὀκτωβρίου 1959.

Ἐπιθυμοῦμεν νὰ παρακαλέσωμεν τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας τῶν ὡς ἄνω ἐνδιαφερομένων Ἱερῶν Μητροπόλεων ὅπως τότε μόνον προβαῖνωσιν εἰς χειροτονίας Ἐφημερίων κεκτημένων ἀπολυτηρίων τῶν τέως Ἑλλην. σχολείων ἢ ἐνδεικτικὸν ταξέως τινος Γυμνασίου (Β' τάξεως ἑξατάξιου) ὅταν ὑφίσταται ἀπόλυτος ἀνάγκη πληρώσεως ἐφημεριακῆς θέσεως καὶ παρὰ τὰς προσπάθειάς των, δὲν παρουσιάζονται ὑποψήφιοι ἀπολυτηρίου Γυμνασίου ἢ Παιδ. Ἀκαδημίας, καὶ τοῦτο, διότι προσπάθειαι ὑπὸ τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας καταβάλλονται ἐξυψώσεως τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ Κλήρου, δι' ὃν σκοπὸν κατηργήθησαν καὶ τὰ κατώτερα Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια.

Τὰ τῆς μετεκπαιδεύσεως τῶν ὡς ἄνω χειροτονηθησομένων θέλομεν καθορίσει εἰς μεταγενέστερον χρόνον, ὅποτε καὶ θὰ παράσχωμεν σχετικὰς ὁδηγίας.

Ἐπίσης φρονοῦμεν ὅτι οἱ Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι θὰ ἐπωφεληθῶσι τῆς παρεχομένης αὐτοῖς εὐχερείας καὶ θὰ καταβάλωσι πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν θεραπείσεως τῶν Ἐφημεριακῶν ἀναγκῶν τῶν παραμεθορίων χωρίων τῶν ἐπαρχιῶν, των, ἵνα μὴ οἱ κάτοικοι τούτων στερῶνται τῶν μέσων ἐκπληρώσεως τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων των.

Γ'. Διὰ τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ αὐτοῦ Νομ/τος προβλέπεται ἡ χορήγησις εἰς ἅπαντας τοὺς Ἐφημερίους τοὺς ὑπηρετοῦντας εἰς ἐνορίας χωρίων μέχρι (70) ἑβδομήκοντα οἰκογενειῶν τῶν ἑνδεκα ὡς ἄνω ἀναφερομένων Ἱερῶν Μητροπόλεων προσθέτου μηνιαίου ἐπιδόματος ἴσου πρὸς τὸ ἡμισυ τοῦ εἰς αὐτοὺς καταβαλλομένου μισθοῦ.

Τοῦ ἐπιδόματος τούτου, μὴ γενομένης διακρίσεως τινος, δικαιοῦνται τόσον οἱ κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς ἰσχύος τοῦ Ν.Δ. 3859/1958 ὑπηρετοῦντες ἐφημέριοι εἰς συνοικισμοὺς μέχρι 70 οἰκογενειῶν ὅσον καὶ οἱ μετὰ τὴν ἰσχὺν του διορισθησόμενοι, ἀνεξαρτήτως τόπου καταγωγῆς, καὶ ὁ ὑπολογισμὸς του θὰ γίνεταί ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἀποδοχῶν των (βασικὸς μισθὸς—ἐπίδομα πολυετίας κλπ.). Ἡ καταβολὴ τοῦ ἐπιδόματος τούτου θὰ παύσῃ καταβαλλομένη ἀπὸ τῆς διὰ μεταθέσεως ἀναλήψεως ὑπηρεσίας εἰς συνοικισμοὺς ἄνω τῶν ἑβδομήκοντα οἰκογενειῶν τῶν αὐτῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων.

Δ'. Διὰ τοὺς ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ Ν.Δ. 3859/1958 διορισθησομένους

Ἐφημέριους εἰς συνοικισμούς, χωρία, κωμοπόλεις καὶ πόλεις τῶν αὐτῶν ὡς ἄνω Ἱερῶν Μητροπόλεων καὶ τῶν λοιπῶν Μητροπόλεων Βορείου Ἑλλάδος (Ἡπείρου, Μακεδονίας καὶ Θράκης) τοὺς κεκτημένους πτυχίον Θεολογίας ἢ Ἀνωτέρου ἢ Κατωτέρου Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου ἢ Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς τοὺς μὴ καταγομένους ὁμῶς ἐκ Μακεδονίας-Θράκης καὶ Ἡπείρου ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 3 παρ. 1 τοῦ αὐτοῦ Νομ./τος προβλέπεται ἡ καταβολὴ ἐπιδόματος σὺν τῷ μισθῷ τοῦ ἡμίσεος τῶν μηνιαίων αὐτῶν ἀποδοχῶν (βασικὸς μισθὸς μετὰ τῶν ἐπιδομάτων).

Τοῦ ἐπιδόματος τούτου δικαιοῦνται οἱ τῆς κατηγορίας ταύτης ἐφημέριοι ἀνεξαρτήτως τοῦ συνοικισμοῦ κλπ. τῆς ἔδρας τῆς ἐνορίας.

Τούτου δὲν δικαιοῦνται οἱ κατὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἐν λόγῳ Νομ. Δ/τος ὑπηρετοῦντες Ἐφημέριοι εἰς Ἑνορίας Βορείου Ἑλλάδος καὶ μὴ καταγομένοι ἐξ αὐτῆς, διότι κατὰ τὴν σχετικὴν διάταξιν (ἀρθρ. 3 παρ. 1) τούτου δικαιοῦνται ἡ ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ Ν.Δ. προτιθέμενοι νὰ ὑπηρετήσωσι ὡς Ἐφημέριοι

Νοεῖται ὅτι οἱ καταγομένοι ἐκ Μακεδονίας καὶ ἀποδεχόμενοι διορισμὸν εἰς Ἡπειρον ἢ Θράκην καὶ ταναπαλιν δὲν δικαιοῦνται τοῦ ἐπιδόματος τούτου, διότι ὁ νόμος ἀπαιτεῖ νὰ μὴ κατάγωνται ἐκ τῶν περιοχῶν αὐτῶν. Ὁ τόπος καταγωγῆς δέον νὰ συνάγεται ἐκ πιστοποιητικῶν νομίμως ἐκδιδομένων καὶ ἐμφαινόντων τὸν τόπον καταγωγῆς καὶ μονίμου κατοικίας.

Ε'. Αἱ διατάξεις τῆς παρ. 2 τοῦ ἀρθ. 3, διὰ τῶν ὁποίων ὡς ἀναγκαῖα προϋπὸθεσις διὰ τὸν διορισμὸν ἢ τὴν μετάθεσιν ἐφημερίων κληρικῶν θεολόγων ἢ ἀποφοίτων Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν ἢ Ἀνωτέρων ἢ Κατωτέρων Ἐκκλησ. Φροντιστηρίων εἰς Ἐφημεριακὰς θέσεις τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων Ἀττικῆς—Μεγαρίδος καὶ Θεσ/νίκης, ἀπαιτεῖται πενταετῆς ὑπηρεσία εἰς θέσεις Ἐφημεριακὰς κλπ. τῆς βορείου Ἑλλάδος καὶ συμπλήρωσις τοῦ 40ου ἔτους τῆς ἡλικίας των, ἀφοροῦν μόνον τοὺς ἀγάμους κληρικούς καὶ οὐχὶ καὶ τοὺς ἐγγάμους.

Στ'. Ὁ ὑπὸ τῶν διατάξεων τῆς παραγρ. 4 τοῦ ἀρθροῦ 3 τιθέμενος περιορισμὸς τῆς ἐπὶ μίαν διετίαν μὴ μεταθέσεως εἰς Ἐφημεριακὰς θέσεις πόλεων πληθυσμοῦ ἄνω τῶν πέντε χιλιάδων κατοίκων, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχουσι προϋπηρεσίαν τοῦλάχιστον τριετῆ εἰς τὰς παραμεθορίους Ἱ. Μητροπόλεις τοῦ ἀρθροῦ 1 τοῦ Ν.Δ. 3859/1958 ἀφορᾷ τὸσον τοὺς ἀγάμους ὅσον καὶ τοὺς ἐγγάμους κληρικούς.

Ὁ περιορισμὸς οὗτος ἀφορᾷ τὰς Ἐφημεριακὰς θέσεις πόλεων τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Νοτίου Ἑλλάδος μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ τὰς πόλεις ἄνω τῶν 5 χιλιάδων τῆς Βορείου Ἑλλάδος, δι' ἃς δὲν ὑφίσταται τὸ κώλυμα τοῦτο.

Ἡ ἰσχὺς τῆς διατάξεως ταύτης λήγει τὴν 10/10/1960.

Ζ'. Ὑπὸ τῶν διατάξεων τῆς παρ. 5 τοῦ ἀρθ. 3 τοῦ αὐτοῦ Ν.Δ./τος ἀπηγορεύθη καὶ ὁ ὑπὸ τύπον προσωρινότητος διορισμὸς ἢ τοποθέτησις καθ' ὑπεραριθμίαν Ἐφημερίων εἰς ἐνορίας δυναμένας λόγῳ πληθυσμοῦ νὰ ἔχουσι πλείονας τοῦ ἑνὸς Ἐφημέριους. Ἡ ἰσχὺς τῶν διατάξεων τούτων ἀρχεῖται ἀπὸ 10/10/1958 καὶ ἡ ἐφαρμογὴ των ἀφορᾷ τὰς τοιαύτας τοποθετήσεις ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ Νομ. Δ/τος τούτου. Διὰ τούτων ὑπεραριθμους τοποθετούμενος ἀπὸ τῆς ἐν λόγῳ ἡμερομηνίας δὲν ὑποχρεοῦνται τὰ δημόσια ταμεῖα εἰς καταβολὴν μισθοῦ, ἀνετέθη δὲ εἰς εἰς τὰ Μητροπολιτικὰ Συμβούλια καὶ τὰ Δημόσια Ταμεῖα ὁ ἔλεγχος τῆς τηρήσεως τοῦ ληφθέντος τούτου νομοθετικοῦ μέτρου.

Ὁ σκοπὸς τῆς θεσπίσεως τῆς ἐν λόγῳ διατάξεως εἶναι αὐτονόητος καὶ παρακαλοῦμεν τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας, ὅπως καὶ οἱ ἴδιοι συμβάλωσι διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς, δοθέντος ὅτι πρόθεσις τῆς πολιτείας εἶναι νὰ ἐξασφαλισθῶσι προϋπὸθεσις πληρώσεως τῶν κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν μικρῶν ἐνοριῶν χάριν τῶν πιστῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχουσι

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Υπό του Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεοκλήτου κατετέθη ἤδη διὰ λογαριασμὸν τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. τὸ 1/3 τῶν ἐξ ἀδειῶν γάμων προσωπικῶν δικαιωμάτων τοῦ Μακαριωτάτου, τὸ ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1959. Ὡς γνωστὸν, διὰ τοῦ συγκεντρωθησομένου κεφαλαίου, θὰ προικοδοτηθῶν θυγατέρες ἀπόρων ἐφημερίων τῆς ὑπαίθρου.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ εἰδοποιοῦμεν τοὺς αἰδεσιμωτάτους ἐφημερίους ὅτι ἡ ὑποβολὴ δικαιολογητικῶν διὰ τὴν προικοδότησιν θυγατέρων των, εἶναι εἰσέτι πρόωρος, δεδομένου ὅτι διὰ τὴν διοργάνωσιν τοῦ κλάδου προικοδοτήσεως θὰ ἀπαιτηθῇ εἰσέτι ὀλίγος χρόνος.

— Ὑπὸ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς ἐνεκρίθη πίστωσις 800.000 δραχμῶν διὰ τὴν χορήγησιν δανείων εἰς ἠσφαλισμένους τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. Ἦδη ὑπὸ τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ταμείου ἐνεκρίθη ἡ χορήγησις δανείων ἐκ τῆς ἀνωτέρω πιστώσεως εἰς 300 ἠσφαλισμένους.

— Ὑπὸ τῆς Φλωρεντίας Ἀουτίδου, ἐσχάτως ἀποβιώσασθαι εἰς Ἀθήνας, κατελείφθησαν διὰ διαθήκης εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν Ἁγίας Βαρβάρας Ψυχικοῦ, ὅστις ἀνήκει εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε., ἐν οἰκόπεδον εἰς Γλυφάδαν, ἕτερον εἰς Χάλανδριον, 250 Ὁμολογία Δανείου τοῦ 1914, 25 Ὁμολογία Δανείου τοῦ 1884 καὶ 173 Ὁμολογία τῶν Ἑλληνικῶν Σιδηροδρόμων Ἀθηνῶν - Πειραιῶς. Διὰ διατάξεως περιεχομένης εἰς τὴν διαθήκην ἡ διαθέσις ὤρισεν ὅπως τὰ περιουσιακὰ αὐτὰ στοιχεῖα χρησιμοποιηθῶν ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ Ἱ. Ναοῦ.

Τὸ Δ.Σ. τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἀποδεχθὲν τὴν ἐν λόγῳ κληρονομίαν, ἀπεφάσισεν ὅπως τελῆται κατ' ἔτος ἀρχιερατικὸν μνημόμῳσονον, ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τῆς εὐγενοῦς δωρητρίας.

ἀνάγκην συμπαραστάσεως πνευματικοῦ καὶ παροχῆς τῶν μέσων ἐκπληρώσεως τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων των.

Ἐπίσης παρακαλοῦμεν ὅπως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Θεσσαλονίκης καὶ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος ἐνδιαφερῶσι διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν ἐφαρμογὴν τῆς παρ. 3 τοῦ ἀρθ. 3 τοῦ αὐτοῦ Νομ. Δ/τος κατὰ τὰς διατάξεις τῆς ὁποίας, οἱ εἰς αὐτὰς ὑπαγόμενοι κληρικοὶ θεωροῦνται αὐτοδικαίως παυθέντες τῶν ἐφημεριακῶν θέσεών των, οἱ δὲ σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι τῆς Βορείου Ἑλλάδος νὰ ἐνισχύσωσι τούτους ἀποδεχόμενοι τοὺς οὕτω αὐτοδικαίως παυθέντας τῶν ἐφημεριακῶν θέσεών των νὰ προσληφθῶσιν ὑπ' αὐτῶν πρὸς κάλυψιν ἀναγκῶν τῶν θεσώστων ἐπαρχιῶν των.

Ὁ Γεν. Δ/ντῆς τῆς
Γεν. Δ/σεως Δημ. Λογ/κοῦ
Ε. ΔΑΛΑΓΚΑΣ

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Ν. Ι. ΚΑΦΜΙΡΗΣ

Κοινοποίησις

1) Γεν. Δ/σιν Θρησκευμάτων (3)

2) » » Δημ. Λογ/κοῦ

» Υ.Ε.Π.

3) Δημόσια Ταμεία Κράτους.

Α Λ Λ Η Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Κον Ν. Δέβερην, Πειραιᾶ. Διὰ τὴν συνταξιοδότησιν θὰ ἀπαιτηθοῦν τὰ ἐξῆς δικαιολογητικά: 1) Αἴτησις ἐπὶ χαρτοσήμου καὶ κληρικοσήμου. 2) Ἀπολυτήριον γράμμα τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου ἢ ἐπίσημον τούτου ἀντίγραφον. 3) Πιστοποιητικὸν τοῦ Δημάρχου ἢ τοῦ Προέδρου τῆς Κοινότητος περὶ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς οἰκογενειακῆς καταστάσεως τοῦ ἡσφαλισμένου. 4) Φύλλον διακοπῆς μισθοδοσίας παρὰ τοῦ οἰκείου Δημοσίου Ταμείου. 5) Τὸ ἀτομικὸν βιβλιᾶριον ὑπηρεσιακῶν μεταβολῶν συμπληρωμένον καὶ θεωρημένον ὑπὸ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου. 6) Βεβαίωσιν τῆς Ἰ. Μητροπόλεως τοῦ αἰτοῦντος, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ἐμφαίνεται ἡ χρονολογία χειροτονίας καὶ ἀρχικοῦ διορισμοῦ, αἱ μεταθέσεις εἰς ἄλλας ἐνορίας κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν, ἢ διάρκεια ὑπηρεσίας εἰς ἐκάστην ἐνορίαν μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐξόδου τοῦ ἡσφαλισμένου ἐκ τῆς ὑπηρεσίας. Ἐφ' ὅσον ὁ ἡσφαλισμένος ἀνήκει εἰς τὴν Α' Κατηγορίαν ἢ σύνταξις του μέχρι 31/12/58, ὅτε συμπληρῶναι τὸ ὄριον ἡλικίας, θὰ ἀνέλθῃ εἰς 1180 περίπου δραχμὰς μηνιαίως. Ὁ πέραν τοῦ ὁρίου ἡλικίας διανύμενος χρόνος δὲν ἐπαυξάνει τὴν σύνταξιν, ἀλλὰ μόνον τὸ ἐφ' ἀπαξ βόηθημα, τὸ ὅποion ὑπολογισθὲν διὰ τὸ μέχρι τῆς σήμερον διανυθὲν διάστημα ἀνέρχεται εἰς 21.000 περίπου δραχμὰς. Ἴερομ. Ν. Β. Δύνασθε νὰ ἀσφαλισθῆτε εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ἐὰν ἔχετε διορισθῆ εἰς ἐνορίαν.— Αἶδεσ. Φίλιππον Ματζηρίδην, Ἄθυνα Ἐδέσεως. Δύνασθε νὰ παραιτηθῆτε εἰς τὸ τέλος τοῦ τρέχοντος ἔτους, ὅτε συμπληρῶνετε τριακοταπενταετῆ ἐφημεριακὴν ὑπηρεσίαν. Ὁ καθορισμὸς ἀπὸ τοῦδε τῆς συντάξεως τὴν ὁποίαν θὰ λάβετε εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος, δεδομένου ὅτι αὕτη θὰ ὑπολογισθῆ ἀναλόγως τοῦ ὕψους τοῦ μισθοῦ, τὸν ὁποῖον θὰ λαμβάνετε κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐξόδου σας ἐκ τῆς ὑπηρεσίας. Ἡδη, ὅπως σᾶς εἶναι γνωστὸν, προβλέπεται αὐξήσις τῶν μισθῶν (ἴρα «Ἐφημέριον») κατὰ τὴν προσεχῆ Ὀκτώβριον. Ὅταν ἔλθῃ ὁ κατάλληλος χρόνος γράψατέ με ἐκ νέου. — Αἶδεσ. Ἐμμανουὴλ Παπαδάκην, Γωνίαν Πεδιάδος Ἡρακλείου. Ὁ μηνιαῖος μισθὸς σας ἀνήρχετο μέχρι τοῦδε εἰς 700 δραχμὰς σὺν 140 δρχ. ἐπίδομα πολυετίας καὶ 42 δρχ. ὡς ἐπίδομα ἐκριβείας, ἤτοι συνολικῶς εἰς 882 δραχμὰς. Ἐξ αὐτῶν ἐκρατοῦντο δρχ. 84 ὡς ἀσφάλιστρα τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. δρχ. 155 καθ' ἕναστον μῆνα ὡς δόσις τοῦ δανείου τὸ ὁποῖον ἐλάβετε, δρχ. 7 ὑπὲρ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» καὶ δρχ. 9 περίπου διὰ χαρτόσημον, ἤτοι σύνολον κρατήσεων δρχ. 254. Ἀφαιρουμένων τῶν κρατήσεων καὶ τῆς δόσεως διὰ τὸ δάνειον, ἀπομένουν δρχ. 627. Μετὰ τὴν χορηγηθεῖσαν αὐξήσιν λαμβάνετε δρχ. 765 ὡς βασικὸν μισθόν, δρχ. 153 ὡς ἐπίδομα πολυετοῦς ὑπηρεσίας καὶ δρχ. 42, ὡς ἐπίδομα ἀκριβείας, ἤτοι συνολικῶς δρχ. 960. Ἐξ αὐτῶν κρατοῦνται δρχ. 155 διὰ ἐξόφλησιν τοῦ δανείου, δρχ. 92 διὰ τὸ Τ.Α.Κ.Ε., δρχ. 9 διὰ τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» καὶ δρχ. 10 περίπου διὰ χαρτόσημον, ἤτοι σύνολον κρατήσεων (συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς δόσεως τοῦ δανείου) δρχ. 266.

Ἀφαιρουμένον τῶν ἀνωτέρω ποσῶν ἐκ τῶν ἀποδοχῶν σας ἀπομένουν δρχ. 694, ὅσας καὶ λαμβάνετε. — Αἰδес. Κων. Παπαδόπουλον. Παρακαλοῦμεν γράφατέ μας τὴν χρονολογίαν γεννήσεως καὶ χειροτονίας σας. Ὅταν θὰ ἔχωμεν τὰ ζητούμενα στοιχεῖα θὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὰ ἐρωτήματά σας δι' ἐπιστολῆς. — Αἰδес. Χρ. Β. Κ. Εἶναι εἰσέτι πρόωρος πᾶσα ἐνέργεια ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Πρέπει νὰ ἀναμείνετε πρὸς τὸ παρόν. — Κων. Νικ. Δάλ. Σχετικῶς γράφομεν εἰς τὴν στήλην τῶν εἰδήσεων τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. Αἰδес. Νικόλαον Αὐγέριον, Βροντισμένην Ζήτησης Ἰωαννίνων. Δὲν ἐλάβομεν γνῶσιν τῆς χειροτονίας σας. Σῆς ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς τὰ ζητούμενα.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀρχιμ. Παντελεήμονος Μπαρδάκου, Ἡ ἀγάπη τοῦ πνευματικοῦ.—Χρυσοστόμου, Ἡ κακολογία κατὰ τοῦ Κλήρου (Μτφρ. Ἀνθίμου Θεολογίτου). — Χ., Ἀδελφικά Γράμματα. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Λειμῶνα» τοῦ Ἰωάννου Μόσχου (Μτφρ. Θεοδ. Σπεράντσα). — Βασ. Ἡλιάδη, Ἡ ἐκδήλωσις τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος.—Φ. Κόντογλου, Ἡ μυστικὴ Σιών.—Ἀκύλα, Παρὰ τοὺς πόδας Παύλου... Ἀρχιμ. Νικοδήμου Βαλληνδρά, Ἐορτοδρόμιον. — Εἰδήσεις. — Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. — Ἀλληλογραφία.

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὅποια ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (πομπαντικόν, λειτουργικὸν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι δύνανται νὰ ἀπευθύνουν πρὸς τὸν «Ἐφημέριον» ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις εἰς αὐτοὺς θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας, εἴτε εἰς ἄλλην εἰδικὴν σελίδα.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ὁδὸς Φιλοθέης 19—Ἀθῆναι. Τηλ. 27-689.

Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου: Κων. ἱερ. Πλατανίτης Ὑψηλάντου 66, Ἀγ. Βαρβάρα Αἰγάλεω
Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασιῶν 1. Τηλ. 70734.